Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дуьйна ◆ ШОАТТА, 17 СЕНТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 112 (6834). ◆ Мах 3 кеп.

ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикеи хьадер дуккхагIеи хилийта!

IАНО ЛИРА ЖОП ДЕХАРГДА

Дукха ха йисанц Iай доахан чуоттаде. Iалашмаге бокха лоархIаш болаш да массе а оагIорахьа дика кийчо яь, маша лох ца долийташ Iаьгара доахнага. ДуккхагIча дакъе цох тийша да укх карарча а хьатIадоагIача а шерашка хьайбаш леладераш хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашделгеи оадда долаш хьайбаш бIаьстайга доахилгеи.

Машта кийчбеннаб Iай хьайбаш кхабара МагIалбикерча боахамашка? Цу дешага хьожаш хилар укх денош тха газета рейдови бригада.

Тхо да «Малгобекский» совхоза доахан кхоабача ферме. ЗIамига а доккха а пхи бIаь совгIа бежан да укхаза Iай кхаба дезаш, царех 229 бетта етт а болаш. Чухьа а арахьа а кIир теха, машачара тоаль, йIоагIаьь я Iай доахан латтаргдола моттигаш.

Чухьа механизаци яь да деррига детта доахан латташ дола доикха кхий. Укхаза болх беш воаллар халагIча балхашта механизаци лра вола малашик Атаев Iалауддин.

— Кийчара кхо дIаарадоахаш йола транспортераш тоаль а цар болх кишта бу хьена а вальнав со. Доахана шоаш латтача хий малара йола провод техкача, цхьайола моттигаш хий хьа ца доагIаш кийсъенна, уж тоа[illegible] воала со, — йоах цо. — Шин-кхо кад тоабича чакхбоал укхазара беррига болх. Доахан дIайха латтара дIахо мел эзар хьалкхе дазь чакхдаьннад.

ЛерттIа йоакхо аьй укхаза доаньараш Iалашдеш а. Ферма кха хьаена кийсаьь дIаотталый 240 тонн йол, пох 50 тонн люцерна яр а йолаш. Укхаза дIаеллай 330 тонн сенаж, хIанз дIаелла йоалаш латт дика хьажкIий силос. Хьалбназ боалаш латт шоллагIбола кIоаг. Укхаза аьта хьажкIаш Iотоiаеш ва МагIалбикерча технологически транспорта управленера ковкъостала вена тракторист П. К. Мартынюк.

— Шин кIира да со укхаза вола, — дувц цо, — дика дIабода болх. ХIара дийнахьа 200 тонн аьта хьажкIаш хьатIаяхь. Цхьан-шин дийнахьа йистебоал ер кIог а.

— ХIанзле 2300 тонн хьажкIий силос дIайолла кхийнад тха, — дувц совхоза директора Хамзатханов Султана. — план кхо эзар тонн йолаш. Иа план тIехкхоачашъеш моша доакъар Iалашде лаьрхIад оаха укх шера. ЧIоагIа дика хинай бIаьсти рапс чуийцачул тIехьагIа дIайийна хьажкIаш.

Гоннахьа аьшкасаьрта цхьаралех карт а яь чудерзадаь да ферма ков, Iоа шеца а достам болаш а я.

Цхьабакъда, кьгий доахан латта цхьа кхий Iана кийчдаь даьннадаш укхаза. Хьаьш тоаде дезаш да. Уж тоадеш цхьаккха а саг вацар тхо укхаза хиннача дийнахьа. Къаьстта во да совхозе хьакхарч латта моттигаш Iана кийчъяра гIулакх. Дукха болх ба цига бе безар. Иа хIанз а дIаболабанза ба. ХIаьта Iа дакхка дезаш я бархI бIаь совгIа хьакха.

Белгтала воIа дар доахан латта моттигаш Iана кийчъяра гIулакх Инаркъерча «Советский» совхоза ферме. Иа совхоа хIанз «Малгобекский» совхозах хьа а теха цхьа совхоз яьй цу шиннех.

Шин бIаь етт латта йиш йолаш дола кхий тоадаь даьннад, хIана кхо дIаарадоаха транспортераш тоаеш ба цига. Цхьаа-шин дийнахьа чакхбаргболаш ба из болх.

Ферма кулгалхоша яхачох, дукхьашка декха 50 шинар, ужжал кагий доахан латта деваш да 100 моттиг йола цхьаькха кхий. КIал йалла бетон еха доккхий кIоагаш доадкаш, лоралуш мара саг а дIаваха йиш йоацаш дар из. Тоаде дезаш дар хьаьш а.

Эшачара тоа ца дарел совгIа, гонга кхоачаш хьаIайна кхо а арадаккханза дар кагий доахан латта лаьрхIа дола кхоллагIдола кхий. Вiлша ш ферма [illegible]. ДукхагIа амбрози а йолаш йоархIаш я тIаьлинна.

— Бульдозер йоагIаргйолаш я тхона, тIаккха Iоцiендергда оаха иа кхий, — бех-

РЕЙД

каза вуал хьайбай отделене управляющи М. Хамхоев, — Цун новкъосталца чуккийттача моттигашка лаьтта а дулларгда оах», кха а ц[illegible].

Ферме доакъар кийчду цех яц. Цхьан хана электричестваца болх беш хинва ча дIоахдеш хинна моттиг а сага кулг ца тохаш латт.

— Из-м соахна а болх беш хинвац. Тоаа йиш йолаш яц из, — йоах ферма заведующе Л. Бенбузарова а управляюще а. — Цо-м хьайнча доно а цхьан кIирагIа болх баьбац...

Лоацца аьлча, дукха балхаш да ферме Iана кийчо еш хIанaчул тIехьагIа де дезараш. ГIулакх хIанзарча боларах леле, доахан чусоцаде дезa ха хьатIаккхаьчача а чакх ца далар ккерам болаш да.

Кхыча боахамашкарчул вогIа лелац укхаза гIожа доакъараш Iалашделга. План 930 тонн йолча 620 тонн йол Iалашъяьй, шоттта ча а аргIашка дахийтад. Цхьабакъда, хIанз хоза ха латтача хана, гIожа доакъараш ферме хьадара деш хIама дац. Пхийтта тонн хилаал йол мара кхы ферме хьадена доакъар дац.

ТIехьадалийтад укхаза моша доакъараш IалешделгIа а. Доахан латтача ферме тахханалца цхьа бай силоса дIабеллабац. Из болх тхо укхаза хиннача дийнахьа дIаболабеш мара бацар. Дукха силос эш зорхI бIаь гаргга бежан Iаьгара дакхара. ХIанзчул тIехьагIа 2300 тонн гаргга силос дIайолла еза. Кхувргдий-хьогI?

960 бежан да «Сагопшинский» совхозе укх Iай кхаба дезаш. Царна дукха моттигаш эц. Керттерча даькъе уж йолаш а я. Деттача доаханна лаьрхIа дола шин кхий, 50 Iатта лаьрхIа профилакторий, шин бIаь Iаьсанна лаьрхIа цхьаькха кхий хьайбаш чусоцадара эша кийчо яь дьннад. цхьацнанахьа дIоахдеш кIеанг - дукха кулг техача.

КхерамегIа да зIамигача доаханна гIулакх. Керда дахкаргдолча шинарашта 100 моттиг а хургйолаш ахана-хьа, вонх аханаьа 200 зIамига бежан а латтаргдолаш доикха кхий Iана кийчдеш ва совхоза гIишлонхоех вииь саг, Корегов Къурейш керте а волаш. Дукха болх ба цига бе безаш. ТIера шифер хьалъэцаш толь теха тхов бIоах а бaь шифер юха тIайилла еза. Кхо арадоахка транспортераш оттае, уйнаш Iотоха, хьаьш де, кхы а дуккха балхай чакхдала деза, Iа хьатIаккхачалехьа виъ сага чакхдоахалургдолаш дац уж. Шийлача латта дезар ккерам болаш да кхо бIаь гаргга бежан, царца дукхьашка дахкараш а долаш.

Соаккарчул эсалагIа лел совхозе доакъараш Iалашделга а. Планех 1580 тонн йол яккха езача тахханалца Iалашъяр кIис бIаь тонн мара яц. Соахна укх хана хинначул 200 тонн кIезигаIа я из. Планах лаьрхIачох ах а хилац совхозе тахханалца дIаелла силос. Соахка укх хана хиннчул 360 тонн кIезигаIа я из. Жа латтача отарашка дIаеллай силос.

Цхьа эзар гаргга бежан Iаьгара дакхха дезача шуряй - товарни ферме хIана а дIадоладаьдац хьажкIий силос дIайоллилга. ХIанзчул тIехьагIа йиъ эзар совгIа тонн силос дIайолла езаш ба укхаза, Iай лерттIа доахан кхабара. ЧIоагIа кIезига ха я цу гIулакхна йиса! Цул совгIа, хIанз а дIадоладанза да ферме гIожа доакъар хьатIаоилга.

— ХIанз, ха дика латтача хана, гIожа доакъар ферме хьатIа ца ваача, лерттIа Iай доахан кхабара хьовзам хилар кхер тхо, — дог лазаш дувц ферма зоотехника Коригов Вилана а кхыча болхлоша а. — ДIайолла ца кхувш бисар кхерам болаш да тхона эша хьажкIий силос а. Цу тайпарча кхоачамбоацараша доогадаь да тхо. ТIехьагIа дергда яла хIамаш, — ца деш дус. Укх шера детта доахан ферме лоаттадаьд оаха царна моша доакъар хьатIа а кхухьаш. Шура яккхарех иа пачхаьлкхенга йохкарех декхараш кхоачашду ферма коллективо. Тха балха хьокхамаш кхы а дикагIа хургдар тракторaш ехача, е чIоагIа йоачан хилча ханнахьа моша доакъар хьатIа ца дахьаш моттигаш кийслуш хилаецаре. Цудухьа дуккхагIа йоакхо е эзар совхоза кулгалхоша гIожа доакъар хьатIаоэара, моша доакъар Iалашдора.

Цу йоаккхача ферме доакъараш кийчду цех болх беш яц. Йолаш яр Iана кийчъяре кулг дIа ца тохаш латт, моторaш хьадаьха кхычахьа эшача дIа а дихьа.

— НийслагIа шу да еха болх ца беш ца латта, — йоах ферма болхлоша, — Цхьабакъда, совхоза инженерашта, механикашта дайча тоае йиш яр аьика хет тхона из. Iай лерттIа доахан кхабара тхона чIоагIа эшаш я из.

Укх шера хайра болх ца беш латт баьца хьоар доаккхаш йола АВМ яха агрегат а. Планах 200 тонн баьца хьоар кийчде дезача 11 тонн мара кийчдаьдац.

— Совхозе цхьаккха а саг вац укханга болх байтара сатота волаш, — йоах чIоагIа хала а хеташ цу агрегата машиниста Боков Мовлдина. — Витаминийн доакъар доахан кхоабача чIоагIа эшаш а пайдане е доага дуаца ца дезаш хоаш ма дий.

Иштта дукха кхоачамбоацараш да Iай хьайбаш кхабара кийчо яра дакъе «Ахханчуртский», «Кавказ», ГI. Ахриева цIерагIа, кхийолча совхозашка а. Цхьанна а боахаме Iалашдаьдац укх шера планех лаьрхIа дола гIожен моша доакъараш.

Белгаддаьккхача кхоачам ба аьхха цаI — ерригача районе а укх шере доакъарий кхоачам хилар, совхна укх хана хиннарел кIезигагIа да укх шера районе Iалашдаь доакъараш — йол кIис бIаь тонн, силос цхьайтта эзар тонн, сенаж шиъ ахи эзар тонн, ча кхо бIаь тонн гаргга.

Iай хьайбаш ЙIайхача латтагIа дика долаш хургдола хьалаш кIаштIехьдахара инар де деза совхозий а районе а кулгалхоша. Иа ца дой, Iано лира жоп дехарIда.

Б. ЧЕРГИЗОВ — МагIалбика районе племенной балха вола воккхагIвола зоотехник - инспектор; А. ЦИЦКИЕВ — юртбоахама продукташ кийчъярен дикален инспекце инспектор; А. ХАРСИЕВ — «Сердало» газета собкорр.

Хьайбашта планагIа 16320 тонн силос кийчъе езаш ба Назрановски района «40 лет Октября» совхоза къахьегамхой. Къаьстта дика бу из болх Евкуров Лахана кулгалдеча кхоалагIча бригаде. Цун коллектива юкъебоагIаш ба йоакха балха опыт йола механизатораш Олигов Абукар, Кантышев Амир, Аушев Ахьмад, Келигов Урусхан, кхыбараш. ХIаьта ерригеш а ворхI комбайн я силосе хьажкIаш хьокхаш.

Механизаторашта юкъе наркача яхье хьалха Олигов Абукар ва. Дийнахьа цайнахи балка норма ю цо. Цул дукха тIехьабусаш бац лакхе цIераш яьла комбайнераш а.

Кхай тIара силос йоллача моша гIадам дIакхухьеча даккъа къахьегаш ба районерча «Госкомсельхозтехника»-гара шофераш Беков Закре, Юсупов Ваха, Дзауров Махьмад, Гелисханов ТахIир, Наьсаререча АТП водителаш Булгучев Махьмад, Бекхароев Мажит. Цар кошгъосталца хIанзле 15 эзар тонн гаргга силос еллай совхозе.

СУРТАШ ТIА: 1. Вола-ма толлацагIа вола комбайнер А. Олигов. 2. «40 лет Октября» совхозе силоса хьажкIаш хьокхаш я.

С. ПУГОЕВА сурт.

ДИКА КИЙЧО Ю

Укх шера 4200 бежан дукха хIама да эшшаш цхьа эзар устагIа хургба «Назрановский» совхозе Iа доакхош. Уж кхабара планагIа 2450 тонн йол, 2300 тонн сенаж, 21160 тонн силос кийчъе еза. Масала хIанзале йол 1800 тонн Iалашъяьй, хIаьта сенаж 4100 тонн, силос 24000 тонн гаргга Iалашъяьй. Планах совгIа елла сенаж аьла меттел дIалаьркIача, йол Iалашъяра план а кхоачашъяьр санна лерхIа йиш йолаш я. ХIаьта дерригIа доакъар дика да. Бакъда, доакъар кийчдара балхаш хIана а даьгIдалийтац совхоза къаьхьегамхоша — даггара силос йоллаш боахк. Из болх беш механизированни отряд я, хIаранена силоса хьажкIаш хьокхаш йола пхиппха комбайна ткъаь иттатт автомашина а йолаш.

Дика хьийкъай 1577 гектара тIа йола силоса дIайийна хьажкIаш. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 220 центнер моша гIадам доал. Цул совгIа, ка бола ялат чуийначул тIехьагIа 320 гектара тIа силоса дIайийна хьажкIаш а я боахаме. Цу кхашкара юкъера лаьрхIача 33 эзар тонн силос кийчъе вIаштIехьдаргдалараx тейн совхоза кулгалхой. Хьайбаш дика Iангара дахара иштта лоархIаме да уж чухургдола помещенеш лерттIа тоаяр. Цу гIулакха а боагIа йоакхо ю совхозе. Масала, Наьсар-Кертера ферма. Хьайбаш чудатта помещенеш тоаль лахий укхаза.

Хьайбаш леладераштa салаIа, цхьацца бытовой гIулакхаш дара хьалхаьд цIа. Цу чу я лора лаьрхIа кабинет, душ, столовi, цIе уголок. Цу тайпара цIа хьалдеш латт Аьлти-Юртерча ферме а.

Совхоза кулгалхоша еча йоакхоига хьехка дика къахьегаш хьабоагIа укх шера хьайбаш леладераш а. Масала, паччахьалкхенна шура дIаялара бархI бетта план тIехкхоачашйир цар. ХIаьта кIис бетта план кхоачашъяра хIара дийнахьа 3.8 тонн мара дIаяла ца езача шор 4,2 тонн дIатех. Цу гIулакхо хьахьокх юха кварталa план совхоза дикка тIехкхоачашъе хьайбаш леладерашта карагIдаргдолий.

М. КАМАТХАНОВ.

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГIОЛЛА

◆ АШХАБАД. Боамба дика хьуккъьяро юхаметтаоттадаьд Туркменистане чуулбаседерча «ТССР 40 шу» яхача колхозо бархани гIомараш йолчара 200 гектар йола массив яраерзаярга дIадахийтар. Боахама лаьтта леладераша пачхаьлкхенга ехкай целинни лаьтташ тIара гулъяь эзар тонн сырец. ХIара гектара тIара 30 центнер боамба боал. Яьссача аренашкарча массивашта дIахо мелиораци еш латт боахаме. Уж кераерзаяра чотагIа пятилетка чакхйоаллаш «кIай дошув» шозза дукхагIа дакхха лерхI укхаза.

◆ ЛЬВОВ. Городской домостроительни комбината хозрасчетни бригадашна толаме балхаш дIадоладаьд № 64 йолча Львовски профессионально - технически училище чакхъяьккхараша. Болх дIаболабаьча хьалхарча дийнахьа дено кагирхоша дIахьекхар лакха говзал йолаш шоаш хилар. Цар массане а кхоачалгъю производственни задании. Областе балха юкъейоалаьча лакха говзалаш йола кадраш кийчъяра комплексни системо новкъостал ду халкъа боахама лаьрхIа болча къахьегамхой резерв шеръе, болхлочун диплома сий айде.

◆ МОЛОДЕЧНО (Минскерча область). Гайкаш еш йола автоматаш серийни арахеца йолаьй Молодечненски станкостроительни заводо. Цу тайпарча цхьан агрегато сменагIа кийтъю дукха йоакха йоацача машинашъеча завода цхьан балла дийнахьа кхоачам хиллаь йола иреженни деталаш. Автоматически станокий эгIара хьалхара парта дIаяхьийтай ЗИЛ-ея КамАЗ-ея.

◆ УФА. Тамашийна хIамаш а кореда экспедицера цIабаьхкаб Уфимски искусства института студенташ халкъа творчества республиканска Iалма - методически центра болхлой. Курганска областерча дукха башкираш бахаш йолча Сафакулевски районе цар гулдаьд къаьнара халкъа иллеш мелодеши, преданеши легендаши, юртай историх йола материал. Мансурово яхача юрта, масала, дIаязъяьй цар поэта - просветителa Акмуллай цу ханнаьца ца йовзаш хинна масех строф. Гулъяьча материала обработкe ергаь, хIаьта художественни самодеятельноста коллективай репертуарашка пайда эцийта мога а ергаь.

◆ КАЛИНИНГРАД. Калининградски форда портера ханал хьалха рейсагIа дахийтад Кубе моххьаш яйца дола «Красное село» яха теплоход. Портовикаша шоаза сихагIа моххьаш тIаеттад кемана. Иа толам баьккхий Калининграда, Моа яхача кубински порта докераша, теплохода экипажа социалистически яхь лелаяр бахьан долаш. Цу коллективаша шу доладелча дено моххьаш дIа-яха якхьача, уж тIаеттача, тIера Iодоахача кхоьй бIарчча цхьа рейс ялла ха.

(ТАСС).

«Космос-1498» сигала лел

1983 шера 14 сентябре Советски Союзе сигала яхийтай аргIаяра «Космос-1498» яха лаьттаг спутник. Спутника тIа я СССР халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой а дуьне халкъашта юкъера цхьана лелаеча гIулакхий а хьаштаяш кхоачашдар духьа Лаьтта Iалама ресурсаш тахкар дIахо дахьара йола Iилман аппаратура. Аппаратура болх лерттIа бу.

Хьаухаш дола хоамаш дIаду «Iалам» яхача Паччахьалкхен Iилма - техникей производственни центрга лацарaш пайда эцаран.

(ТАСС).

НОВ. Х. Р. АЛИЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхача шерашка партийни, советски, профсоюзни органашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре даакъа лацарах, вьча дийнахьа дено шоаткъе итт шу дизарца дувзадеиа Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Алиев Хасан Рамазановича — моттигерча промышленностен коммунально-бытовойн предприятей болхлой профсоюза обкома председателa.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1983 шу, 14 сентябрь.

ЦАI ДОЛА ПОЛИТДИ

Самардийнахьа республике чакхдаьккхад цаI дола политди.

КПСС областной комитета докладчикаша — бехктокхамерча партийни болхлоша, министерствай ведомствай кулгалхоша, профсоюзни комсомольски болхлоша, хIаьта иштта парте городской районни комитетий лекторашка къахьегама коллективашкен вах бахача моттигашкен докладаш йир «Производственни кхетам баларен декхараш кхоачашдечара къахьегама коллективай лоархIам айбарах» яхача темах. Къахьегама коллективашка уйла тIаяхийтая кхетаеш тIайицай КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.), июньски (1983 ш.) Пленумий решенешка къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра болх чIоагIагIа барах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцами.

Къамаьлаш деш дийцар партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, къахьегама коллективай низаш организаторски идейно-кхетамен балха стили методаши ергайоахаш тоаяра, долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара тIадахийтанза даргдоацаш хилларах.

Цу дийнахьа предприятей цехашка, гIишлоний майдашка, мехкдаьтта промыслашка, фермашка, кхашка партийни организацей агитатораши политинформатораши къамаьлаш дир. Цар тIахьийхар хIара балха моттиге къахьегама дисциплина ма мога чIоагIъе, тIадиллача гIулакхах бола кадрай бехктоккхам айбе, укх шерен бIарччача пятилеткан планаш социалистически декхараш кхоачашде.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПРАГА. Укхаза хьалйеллай ЧССР профсоюзий Центральни совета пленум. Ден повестке — ЧССР профсоюзий X съезда решенеш кхоачашъеча хьивар совдаккхарех профсоюзни болх эргабоахаш тоабарех доаш.

Экономикана интенсификаци яра деккхарo. белгалду пленуме даакъа лоацараша. дIадех социалистически общество дIахо дегIаярах бола чехословацки профсоюзий бехктоккхам айбелга, КПЧ XVI съезда программа кхоачашъеча профсоюзаша лоаца даакъа шерделга. 1984 шера профсоюзаша бергболча балха проекта тIа оттадаь да боахама планаш кхоачашъяра къахьегамхой хьинар Советски Эскаро Чехословаки мукъаьккхара 40 шуи Словаки къаман восстание 40 шуи дизарца бaйрахха кIал айде аьнна.

БЕРЛИН. Бахача наха эша дика тоабараш дикна дукхагIа арахецьга — иа декхар толаме кхоачашдеш ба ГДР йоккхийча промышленни предприятей болхлой. Аьхка укх шера 20 миард. сома маьхал дукхагIа уж товараш арахеца декхар тIайийнад цар.

Масала, электрохерхаш серийно арахеца йолаенна Хеннигсдорфера электрооборудоване завод. Укх шера мехка торгови сете дIадургда цу предприятие издели керда тайпаш. Карара пятилетка чакхйоалаш бахана товараш 16 процент дукхагIа дергда ухкаш. Царца — ахшин лаьрхIача шеношта эша яьй, аьттув бола вIаьнаехка мебель, слесарни инструменташ.

Республика ерригача министерствашкара, йоккхача промышленни предприятешкара хьаухача къахьегама рапорташа тешал ду СЕПГ съездо яь ГДР къахьегамхой вахара хьал дIахо айдара тIеерзаяь решенеш кхоачашъеш доккхий толамаш дахара.

СОФИЯ. Русе яхача болгарски городерча «Дунавска коприна» яхача комбинато кха хьалхье йолаяьй 400 моттиг йола столови. Из хьалгъяр — профсоюзо администрацеца цхьана оттаяь йоккха социальни программа предприяте кхоачашъеш хилар. Цуна лаьрхIа хIара шера хьоадду 200 эзар совгIа леваш. Царех шхелагIа даваьа хьахул наха эша товараш арахеца дукха ха йоалаш комбинате хьайийллача цеха кулача пайдан чотах. Керттерча производства отходех укхаза хьаю сувенираш, галантерейни товараш.

Профсоюзо аларца яхачан товарий тикен бытовой гIулакхаш ду салони чуйоагIа торгови комплекса а. Смена йолайлалехьа ткачихай торо я продукташта заказ а даь болх баьлча уж хьаьца, мукъа ха йоа а ца еш. ХIаьта делагъийна хIама дуача хана спортеца безам барашта йолаш я цехашта гаьна йоаца дика кийчъяь майдаш.

БУДАПЕШТ. «Бийдал кIезигагIа — продукци дукхагIа». Цу денгагIа йола яхь шерра яьржай Венгре промышленни предприятешта юкъе. Цунна керте латт «Икарус» яхача автобусаш еча завода а, «Раба» яхача дьерски завода а, «Баконь» яхача веспремски комбината а болхлой. Технологи эргайоахаш, рационализаторски предложенеш шерра юкъекхуьйш, продукцега дIадодар кIезигдеш цар кхоьй дикка дукха бийдал.

Аьхха дIадахача ах шера республика промышленни предприятешa кхоьй 3 миллиард форинт мах бола бийдал. Иа да шу чакхдоалаш продукце единица хьалре дIадахача шерарчул 2 процент кIезигагIа бийдал эшаргболга. Кхом бара доттабеча къовсаме холуш толамаш даьхад дукхача предприятешка кхы тIа капиталовложенеш а ца еш.

(ТАСС).

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

ФЕ ЛОРАЕ ЮРТБОАХАМА ПРОДУКЦИ

КПСС ЦК майсан (1982 ш.) Пленумен цул тIехьатIарча партен правительствен решенешца шерра гIулакхаш белгалдаьхад Кхачан программа кхочашъяра, маьха хьал-торо айяра. Цу хьаькъехьа шиЙ даакъа юкъедахьа езаш я административни органаш а. Уж декхарийла я пачхьалкхенин общественнин доалахьен тIаккхуьдарашца, кхоми хьурмати ца дерашца, хьайбашта, кох тIарча оалхазарашта Iуналца лоаттадеш уж тIера дуьллийтарашца, дIайийна хIамаш, Iалашдаь доакъар зехьа ца доадайтара йоакхо ца ерашца тIагIертта къовсам лоаттабе.

Цу дакъе хьадда гIулакхаш хьалхашка оттадаьд судебно-следственни органашта а. Цар хьехи ледарлон ца еш сиха къоастаде деза юртбоахама продукци йоаярца предприятешта, боахамашта хинна зе юхаметтаоттадайтара дола уголовни граждански делаш.

Хьайбаш къе дойтарах, уж лечкъадарах, уж шоай бехкагIа эцадалийтарах бехке волчун дахь зе юхатоккхилга тIадиллад 1954 шера 17 феврале СССР Министрий Совето тIайийцача соцамо. ХIаьта дахь зе тахха деза закупочни маьхагIа. Нагахьа санна тIера даьшараш дикача фух дола хьайбаш дале царех дIадала дезар а цунга хьежа хила деза.

ТIаккха хьайбаш лочкъадаь моттиг нийслой цох ахчаца беш бола Iотгаьам цкъан ахаззен боккхагIа хул. Даьча зен боарам оттабеча хана термалъе йоагIа закупочни маьхашта ах надбавкаш а.

Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза директора Л. Турпалова, керттерча зоотехника Р. Джамалдинова, керттерча ветарача С. Акаева бехкагIа 28 бежан деннад, из бахьан долаш боахама доккха зе а деш. ТIаккха халкъа Урус-Мартановски районни судо яьча решенегIа Турпаловна тIадиллад цо бетта юкъера ща алапи дIатакха, Джамалдиновнеи Акаевнеи бетта алапен нкоалагIа даакъа. Из соцам нийса ца хилар бахьан долаш протест яьй Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Суда председателга, хIана аьлча цо теркалбаьбац дахь зе дизаача боараме юхатакхийта деза яха 1954 шера 17 февралера СССР Министрий Совета соцам.

Цу тайпара доаш къоастаделга хьалийхар республика Лаккхехьарча Судо Советски районе Кирова цIерагIча колхозе Шуаипова, Мутаева, Абдулхаджиева бехкагIа 47 бежан денна моттиг нийсъелча а.

Вай партен правительствам юрта боахама къахьегамхошта мел эша хьалаш хьадаьд лертIа къахьегара а бахара а. Царна балхах лур дикка тIатехад, материальни безам совбаьхкаб, наха чуйоагIа хоатташ долча товарашца уж Iалашбу. ТIаккха кхетаде хала дул цар къахьегамех производственни дисциплина телхаеш хилча, шоашка лелае дIаенна доалахье лертIа лораеш ца хилча. Бакъда, халахете а, цу тайпара моттигаш кулаш я.

«Калаусский» совхоза кхаъ тIарча хьахоша Бекултанова, Ахматгиреева, Батиева шоай денхараш тесса ледадеш хиннад. Шоашта тIалаьтта доакъар харцахьа а бакъахьа а дIа-юха телаш хиннад, цунна йоагIаш йола учет а доала деш бацар. ТIаккха хьайбаш Iинтара дахара этгара бехктокхамегIа йола ха хьатIаьттача 7179 сом 10 кепиг мах бола тайп-тайпара доакъар ца тоъаш бисар уж.

ХIанз мела латт вай цхьадолча боахамашка доакъара учет яр, из лорадар, кхом беш дIааьхийтар. Цу хьакъехьа де доагIар деш бац цар кулгалхойи специалисташи. Совхозий болхлой, колхозхой доалахьа ледадеш боарамал дикка тIех хьайбаш доллаше а шоашта хIама гонахьа доацаш санна Iеш хул уж. ТIаккха хоаш да царех дукхагIчар боахамий доакъарца уж кхоабаш хилар а.

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза ше Iуно колхоза Iуна юкъе леладаьд 12 бежан. Наурски района «Красное знамя» колхоза скотника Т. И. Мутузова общественни хьайбашца леладьа шиЙ 6 говра, 128 устагIа, 3 ет, 3 нагий бежан.

Судо яьча решенегIа Арсмиковгара хье а даьккла колхоза масса дIаденнад 2571 сом, Мутузовгара — 1087 сом 67 кепиг.

«Назрановский» совхоза боккхагIволча скотника общественни хьайбашца цхьана шиЙ доалахьера 80 устагI, 28 бежан леладаьд. Из бахьан долаш 963 соми 69 кепиги зе даьд цо боахама.

Судебни органаша дIахо йодача хана а тIагIертта къовсам лоаттабергба общественни рузкъа лорадара, баьъда шоай оагIорахьара боахама кулгалхой а, юрта советаш а, общественность а декхарийла ба шоай совхозе, колхоза ду зе дара тIаккхуш бараш юхатоха, из хургдоала хьалаш хьаде.

ХIара шера яхар санна дикка зе хул боахамашта дIайийна хIамаш йолча хьайбаш доажадарах, цар ногаш тIабетташ уж йоаярах. ХIаьта из бIаргагуш болча граждананашта чIагIа Iаткъаш бола моральни зенам бу цу тайпарча хIамаша.

Юрта боахама шефски новкъостал а лоаттадеш тороде бахачар дикка гIо даьд колхозашта совхозашта доакъар Iалашдара, баьцадараш, кхыйола культураш кхай тIера хьаахара. ТIаккха хала ца хийттача доале из доагIача а ца доагIача дIа-юха тесса, маьлхо а йоачаш а доадеш улаш хилча. Цу тайпара моттигаш юртий кхаш, бешамаш йолча гIолла чакхваьннача дика хоьуш хул.

Цу хьакъехьа 1955 шера 21 январе СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указо дIадех цу дакъе бехке бараш материально бехктокхаме оалла. ХIаьта а цхьаццанахьа цох пайда эцара хийра сагото еш хилац.

ДIадакача шера аьхки Лаккхехьарча Ноаре бахача Заниева, Ибрагимова, Магомадова, Сугаипова, кхычар доахая доажадеш хиннад мукх, баьцаш дIайийнача 36 гектар долча кхай тIа. Даьча зе боарам 1737 сом 66 кепиг хилар белгаладаьккхар. Цу хьакъехьа Надтеречни районни судо цхьан дакъе из тахийтаре мара уж бехктокхаме ца оазаш дь решени дIаяккхар НГIАССР Лаккхехьарча Судо. Цо царна тIадиллар бизача боараме даь зе юхаметтаоттадайтар. ТIаккха из Заниево дIа ма декхарен нийсен дахь хилар белгалдаккха а доагIа.

Боахамий, предприятей кулгалхой декхарийла ба лакхе цIи яьккхача Указа 2 пункт йовза. Цу тIа аьнал: «Нагахьа санна бахача нахьа доалахьарча хьайбаша е коа тIарча оалхазараша колхозий, совхозий, кхыча пачхьалкхенни общественни боахамий хIамаш дIайийначча кхошка е гаьнаш агIвча дамаш уж хIалакъьяле цар бокъо я уж хьйбаш е коа тIара оалхазараш дакша цар дахь зе, е теха гIод дIатакхалда дIа ца луш уж шоашка хилийта.

Цу тайпара кхоачамбоацараш юрта боахаме нIезгагIа хулийте юкъарча боахамашта бухсоццаш хьахур доккхагIа хургда, хIаьта шоай доалахьа хьайбаш дараш судашта хьалхашка жоп тола дезаш хургбац.

А.-Г. ЧАНИЕВ,
НГIАССР Лаккхехьарча Суда председателя заместитель.

Компьютер-бурильщик

Дуккхача хана деиз уйла еш бар специалисташ буровой установкана доал дара процесса автоматизаци миштa ергъя яхача дешa. Миштa вIаштIехьдоаккхаргдар, ерригача аггара лоархIамегIарча параметрашта — остана тIалаттача низа, цун кхестара сухала, порода ечa духьалениа, насосо еттача кIежа низа — расчеташ саго а ца еш машино ергйола гIулакх, яха дош. Могаьй решеней дукъ-дукъа варианташ. Эггара чIоагIагIа яьржар—цунах хьахинначох дIахорча процесса кIийле а хулаш йола пробни бурени. Амма из дукха хIама додаш я. Ха йов, цу тIа а оста а дуалу болх беш. Нхы цхьаькка кхоачамбоацар а да цу способах доаллаш: сахьат ха лоацаш йола проба еш, хувцалла тарлу порода состава. ТIаккха деррига а юххье деиз юхадоладе дезаргда.

Советски специалисташа могаьй буровой установкана вIашн юваенна управлени яра оригинальни способ. Процесса белгалонех дувцаш дола гойтамаш юкъарчал доацаш керттера бурув тохаш латтача хана датчикаша хьанйду. Сведенеш цу породана бурув чудахара оптимальни программа хьалхе а чуслла йолча ЭВМ кхоач. Установка яь фактически расстояни дануйнийсъю расчетиничунца, тIаккха машино команда лу оста кхестара а цунна латтача давленена а корректировани миштa ергъя аьле. Нийса да, дац хьажар процесс соца а ца еш даим деш дола хIама да.

Доал дара кердача способах пайда нийбу хIаназарчоа кIоарга бурув деттача установкашка — ерригa керттера механизмаш регулировани с йиш йолча электропроводана Iалашъяьча моттигацка. Белгала массехк километр кIоаргача скважинашка оста чIоагIал башха йоккха яц. ХIаьта пхи километр совгIа кIоаргача скважина чура турбаш хьалгIа а яьха оста хувцара 10—12 сахьат еш. Советски специалистий изобретение торо хулийт оста болх беш йоккха ха дукха хIама ца эшаш цкъан ахаззен йIаьхье.

Из кердадар юкъедахьарагIа ворхI километрал кIоаргагIа Iочуяха болх бечa цхьан установка луш йола экономически эффект шера 400 сомал тIехйоал.

Ирина КОСТАКОВА, (АПН).

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе дикагIа лоархIача бригадех цаI я Гросс Виктор Романович керте латтача слесарий - сборщикий бригада коллектив. ДIабахача барxI бетта план эггара хьалха кхоачашъяьрех я из. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шиЙ норма 130—140 процент кхоачаш ца еш.

Белгалбаьнна дика къа а хьегаш, шоай декхараш массаза а цIена кхоачашдеш ба цига слесарь - сборщик, коммунистически къахьегама ударник Танкиев Мухарбин, электросварщикаш Хамзаев Леча, Дудаев Денисолта, кхыбараш. ЦаIи аьа норма кхоачаш ца еш цхьа смена дIаяхийтац цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хьаеш йола продукци дикагIа хилийтара де дезарех дагабоалаш ба М. Танкиев, В. Гросс, Л. Хамзаев, Д. Дудаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОАНА—ХЬУН БОЛХЛОЙ ДИ

ЕРРИГА ХЬУ гIУлакхa дIаяхийта

Вай нехка доалахьа я дунен тIа йолча хьун дикагIа даакъа гарга хьу. Халкъа боахаме цхьа даакъа дац хьу а цох йоаха а хьаеш йола а материалаш: ардакх, фанера, мебель, маьхат, кхыйола изделеш ца эшаш. ХьунагIа я кхоачалургйоца кхачан продукташ, дарбан бийдал. Хьу Iалаьмате боккха лоархIам болаш я вай дIанийсдара, цо латташ михах лораду, юртбоахама культураш тешаме хьалкхера хьалаш хьакхолл. Хьу — цIена фо, из кислорода фабрика. Цо Iадамцара, беша - дикача вай Даьхенцара сага безам хьахулийт. Бакъда, хьу чов хулаш я, хIаьта дика ца лелайийта хьун рузкъа лорадара а аламданихара я меттаоттадургдоаца зе де тарлу.

Республика хьун боахама шиъ эзар болхло волча коллектива хьалхашка латт болх комплексно лелабара а, цу цхьан хана хьу кийчъяра а, юхаметтаоттаяра а декхар.

Хьун боахама министерства системе болх беш цхьайтта предприяти я. Цар шоашта оттаьча планага хьежна болх вIашттIехьбоах хьу кийчъеш, чакхйоахаш, промышленни предприятешта хьун заготовкаш дIателаш. Цу цхьан хана къестаду хьунна гIулакх дарен хьун культураш дIайогIарен дешаш.

КПСС ЦК майсан (1982 ш.) Пленума решенешка хьежна укх карарча пятилетке гIоняя бола боахам дегIабоалабара низкъ лаьцаб. Хьалъеш я фермаш, кошараш, дегIаух покхарий, сомий бешамаш лелаеш.

Предприятей гIоняя долча боахамашка 350 доккха бежан, 800 устагIа, 80 говр я. Цу дакъе болх дIахо хьоргболаш ба пятилетка чакхйоалаш хьайбаш массехказа дукхагIа а хулийташ. Цунна лаьрхIа хьанхолла еза доакъара база, кийчбе бола нах. Из болх бара минлесхозе вIашагIъеллай лаьрхIа отдел.

Укх шера ялат дIадийнад 89 гектара тIа баьцадараш харбазаша — 161, силосни культураш — 200 гектар. Iаьна лаьркIа кийчъеш 800 йол, чуйоллаш я силос. Хьайбашка Iа даьхкийтара дика кийчо ю Назрановски мехлесхозе.

Хьу чакхьяккхара дакъе лаьцаб цох дикагIа пайда эцара нийъ. Керттера предприятешка хьал а яь станокаш дIаоттаьй кердача цехашка. Советски Пожай-Юртовски лесхозаща хьалъеш а монтаж еш а я керда цехаш. Массехказа дукхагIа арахийцад халкъа эша товараш. ЙоккхагIа хиннай хьу йокъаю низал, шерьеш я арахецача продукце ассортимент.

Хьух дикагIа а биззагIа а пайда эцара декхараш кхоачашдеча дикка даакъа юкъейхуь Ермоловски, Суняенски, Шалински лесхозий, кхыча предприятей боахамен профсоюзни организацеши. ХIанз лертIа лелаяду хьун группашкея тайпашкея хьежна ца кийчъяра балхаш. ДукхагIа терко ю хьун бийдалах комплексно пайда эцара. ТIатIа дукхагIа пайда эц кIаьдачен лохагIа сорт долчен хьух, хIаьта ишта хьу чакхйоахаш юсача отходех йоккха йоаца изделеш арахецача. ХIара шера хьунна гIулакх деш тийдача гаьнех яьнхача хьух хьаю ши миллион сомал совгIа мах бола продукци, хIаьта отходех — 0,7 млн. сома.

КересIаьннар дукхагIа дила йиш йолаш да. Декхар оттадаьд арахеца продукце дикал айен ассортимент шерьен. Ширпотреба товарех чIоагIа хотташ я Шалински Грозненскиа лесхозаша арахеца щитовн парнети сувениран хIамаш. ХIанз караерзаеш я аIамагача берашта «Азбука» дахчан кубикаш арахеца технологи, къоастадеш да къаман сурт дола сувенирий хIамаш дукхагIа арахецара дош.

Дукха уйла тIауьхийт хьун боахама эша навьъаш декхара, наха чубаха цIеноша, промышленни зданеши хьу чакхйоахa цехаши хьалъяра.

Цхьадола толамаш дальхад дIайогIара эша гаьнаш питомникашка хьалкхееш. ДIайогIа дика материал кийчъю Шелковской, Сунженски, городской лесхозашна. Цо торо лу хIара шера 1,2 эзар гектар хьу дIайогIа, 370 гектар майдан тIа хьун полосаш хьаe. Хьу йолча гаьнаш тийдача моттиге керда хьу дIайогIа, йокъал йолча лох, джуагуи, къарцхал дIайогIа.

Хьунаш лораелгея хьун ресурсаех дикагIа пайда эцилгеи дIахо тоадара хьакъехьа СССР Лаккхехьарча Совето тIайийца соцам тхона, хьун боахама болхлошта, боагIаш ба Iоаьча опытах а знанеех а пайда а эцаш республика хьун боахама болхлошa шоай низаш тIаухийт балха тIа нийсалу калонаш эшаяра, пятилетка кхоалагIча шера план а тIайийца социалистически декхараш а толаме кхоачашдара.

Д. ЮРЧУК,
Нохч - ГIалгIай АССР хьун боахама министра заместитель.

ЦIЕЙНА НАКЪАДОАГIАШ

Тха лесничества коллектив балха тIа доккхий толамаш доахаш накъаенай дезача цIейна — хьун болхлой дена. Хьу лорешi, цIеньеш, керда гаьнаш дIайогIаш хадданза балхаш ду оаха. ХIара шера 50 гектар хулача моттиге хьун культураш дIас еза да тхо, хIаьта укх шера из задани дикка кхоачаш а еш 55 эзар га дIаегIай. Из болх чакхбоаккхача къаьстта чIоагIа белгальяьннай Картоева Люба керте латта хьун культурай бригада.

Укх шера кие бетта планагIа 300 гектар йола хьу юкъера сов йола гаьнаш дIатедащ тове езаш дар тхо. Из болх а овсаре къахьегаш кхоачашбаьб оаха 310 гектар йолча хьун участке, хIаьта цига кийчъаь 2200 кубометр хьу совхозашка, школашка, кхыча организацешка ехкай. Из болх беча къаьстта дика къахьегаш ва хьу тедар Котиев Хасолта Мухьмад. 10 шу да Мухьмад цу лесничестве балха вола. Болх цIена, сиха бу, дийнахьара норма 120—130 процент кхоачашъю.

Ниттa дика болх беш, шийна тIадилла гIулакх дикка кхоачашдеш ва укхаза тракторист Бархаиоев Батыр а.

Дуккхача шерашка лесникаш болаш, шоашта дIатIачIоагIъяьча участкашта дика Iунал деш, цига порядоки дисциплинеи хулийтилга Iалашдеш хьабоагIа Котиев Мувсаи Солтукиев Махьмади.

СССР Кхачан программа кхоачашъеча доагIаш дола даакъа юкъехьош я тха коллектив. Доахан леладу ферма вIашагIъеллай оаха Рязански областера доаладьча Iаьрже - боарлача доахах. Царех цхьадараш укх шера дахкад. Уж Iай а аьхки а лоаттаде база хьалъяьй, 500 тонн силоса лаьрхIа бетон а йотташ баь кIоаг кийчбаьб, база коагIа билла наькъаш дахкад, электричество чуйилай. Доахана юкъ 70 тонн йол кийчъяьй, хIаьта доакъар дIахо Iалашдеш да.

Доаханга хьожаш а уж леладеш а ва шиЙ дезалца цхьаьнa Хидиров Жабраил. гIулакхах дика кхеташ а хIаман доал деш а саг ва из.

М. АРЧАКОВ,
Малгобекски лесничества лесничий.

СУРТАШ ТIА: 1. Хьу тедар Котиев Мухьмад; хьун культурай бригада — (аьрдехьара аьттехьа) Картоева Люба (бригадир), Хугоева Лейла, Милардоева Даби, Хугоева Зула, Энгиноева Хьади, Котиева ПаьтIамат.

2. Лесниче помощник Картоев Берд Ахьмад.

И. ПЛИЕВА сурташ.

• КЕРТТЕРДАР: ДИСЦИПЛИНЕИ БЕХКТОКХАМИ

ДОАГIАР ХIАРАНЕГАРА ХЬАДЕХ

«НоагIаш йола дисциплина ца хилча — къахьегама, плановни, пачхьалкхен, — белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова вие московски станоквашъерашца вIашагIкхийтта къамаьл деш, — вай сиха дIахьалхашкахьа дохалургдац. Боккъалдар аьлча, порядок яра эшаш яц капвложенеш, хIаьта хулаш бола пайда боккха ба». Производство экономически дегIаахара дакъе боккха лоархIам болаш да дика порядок хилар.

«ДIахо а къахьегама социалистически дисциплина тоаяра бола болх чIоагIбаре хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцами КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеши кхоачаш я еш, кулгалхоша цхьана объединене партийни профсоюзни организацеша тIагIертта къовсам лоаттабу къахьегама дисциплина чIоагIъяра тIехьа. Объединене дукха балхаш даьд хIаранегара доагIар дукхагIа хьадехаргдолаш гIулакх дара. балха моттиге тIехдика порядок хилийтара, социальни дешаш къестадара, балха кIезигагIа йоайтара, дIахьа бувлаш хувцалуш бола болхлой кIезигагIа хилийтара.

Къахьегама дисциплина телхаерашта, миччa бесса яьккха а хIамалг яккха гIертарашта, корта бохабу малараш мелараша, прогульщикашта шоашта юкъе моттиг хургйоацилга дIахайтад болхлоша. Дердайна лелаш вола саг ва кхычар чотагIа, шиЙ новкъостий чотагIа вахаш вар. Уж санна бараш тIоашта юкъе ца хилийта гIерт тхо.

Укх шера май бутт болча деношка къахьегама дисциплинах лаьца бола КПСС Нохч - ГIалгIай бюро обкома соцам бийцар объединене хьайийллача партийни собране. Цу собране чIоагIдир объединене партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, кулгалхоша къахьегама дисциплина чIоагIъяра тIехьа чакхъяха езача мероприятей комплексни план.

Из болх тоабара керда нах хержар новкъостий судашка, профилактика советашка, корта бохабу маларааш меларашца чIоагIагIа къовсам лоаттабелга царна тIа а дуллаш.

Объединене да «болхлочуи эхь-юхь» яха хинжа, лаьрххIа журнал. Царга гIолла бовза йиш я филиалашка, цехашка, участкашка бокъонаш телхаераш малаш ба, хIана аьлча уж цар тIа дIаязбаь ба.

Объединене болхлоша каст - каста рейдаш ю балха ханах мишта пайда эц хьоакаш, къахьегама дисциплина телхаераш малагIаш ба тохкаш, корта бохабеш дола малар менна балха баьхкараш гучебоахаш. Уж санна дола гIулакхьш леладераш бувц «Молния» яхача листока тIа, пенгазета тIа, дукха тираж йолча «Деревообработчик» яхача газета тIа.

Предприяте цехашта, филиалашта, участкашта юкъе яьржача социалистически къьа итогаш ечa хана хIара прогул яьча сага-денах пхийтта - пхийтта балл тIера Iойоаккх.

Ерригача цехашка, филиалашка кийчъяь я правовн кхетам балара йола «уголокаш». «Знание» яхача общества юкъхьанцарча организаце болхлоша лекцеш еш, нравственни а правовн а кхетам балара хьаькъехьа. Шера баьчa балха итогех телача прамеех боах къахьегама дисциплина телхараш, прогулаш ераш.

Къахьегама дисциплина телхаерашта цIенхаштта бехи а беш, прогулаш ярах, кхыйола бокъонаш телхаярах балхара цIеваьккхав 37 болхло. Царех ба цхьоалагIча филиалера оператор Абдулаев Iийса, отделочница Маmaeва Залпа, шолагIча мебельни филиалера столяраш Озниев Адам, Седых Лилия, уборщица Исраилова Раиса, станочница Максаева Умрайхан. цхьоалагIча мебельни филиалера отделочница говзал Iомаеш хиниа ученица Таурхаева Тамара, фанеровально - заготовительни цехера фанеровщица говзал Iомаеш хиниа Сулейманова Есита, цу цеха электромонтер Перпов Александр, кхыбараш.

Болхлой собранешка вийцав къахьегама дисциплина толхаяь 370 саг. Административни хьисапе укх шера бехктокхаме эзаи къахьегама дисциплина толхаяь 540 болхло.

Лаккхе белгала мел яьха мероприятеш чакхъяхарах соахка укх хана йоаяь хинпатул 35,1 процент кIезигагIа и укх шера йоаяь балха ха. Зехьа йовеш балха ха кхы а кIезигъяра тIехьа къовсам дIахо а лоаттабеш ба.

А. ЕРЕМЕЕВА,
«Терек» яхача мебельно - хьун хIамаш еча производственни объединене къахьегамеи алапеи отдела начальника декхараш кхоачашдер.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

БАЬЧА БАЛХА КРИТИКА А ЕШ

Укх деношка отчетно - хоржамий партийни собрани хилар Шалински района Октябрьское яхача юрта № 2 йолча школе. Юрта 3 школа я: шиъ юкъерен цаI барxI шерен. 7 коммунистах латт укхазара партийни организаци.

Отчетни хан-юкъа коммунисташа баьча балхах дийцар парторганизаце секретара Аленова Анна Ивановнас. — ЛоархIаме политически событеш хиннай вай нехка тIеххьарча хана — аьлар из. — Чакхъяьннай КПСС ЦК Пленумаш, цар советски халкъа хьалхашка Iаальмате бехктокхаме декхараш оттадаьд, деадаьд СССР хьаьл 60 шу, тIайийцад къахьегама коллективаех дола СССР Закон.

Парте лоархIамеча документий чулоацам коллектива бовзийташ, массе оагIорахьара уж доашхаш тоъал болх баьб коммунисташа. Партийни, профсоюзни, комсомольски, педагогически собранешка дийцад де дезараш, кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш белгалдаьхад.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме белгалдаьккхар бераштa кхетам луча кьехархо парте тешаме саг волга. Парте боккхача тешамо кхы тIа а лакхбу хIара хьехархочун бехктокхам, дог айду. Собране гулбеннача коммунисташа чIоагIдир парте шоайх бола тешам ца байтара шоаш цхьанкха хIама ца хоадергдоацилга.

Отчетни хан-юкъа школай партийни организаце чакхъяьккхай 8 собрани. Цига дийцад дешар а кхетам балара а болх кхы дIахо тоабарах дола дешаш. Аьд деза, дIадахача дешара шера школай педколлективеша шоай болх дикка тоабаьлга. Дешархошта кIоаргга знанеш еннай, дахи терко яьй кхетам балара балха, школах берий даьй-ноаной юкъера бувзам чIоагIбара, из бахьан долаш дешар юкъагIа дута дешархой бац школашка. ХIаьта № 2 йолча школе дешархой дешера тIаккхер 100 процент я.

Бакъда, парторганизаце балха тIа нийсденнад цхьацка кхоачамбоацараш а. Царех дийцар докладчика. Масс партийни собрани хила ма езза хиннац, уж кийчъяра цхьабола коммунисташ юстара лаьттаб, массаме а ханнахьа дIатийннац членски взносаш, дизза кхоачашдаьдац шоашта тIадехка партийни декхараш. Партийни организаце ледара тIаьхьожам лоаттабаьб профсоюзни комсомольски организацей балха.

Пренешка къамаьлаш дийча коммунисташа дийцар парторганизаце толамех а балха тIа нийсъеннача ледарловех а. Къоастадир де дезараш. Юрта № 1 йолча школа директора И. Х. Нанагаева аьлар: «Торонел вогIа баьб вай болх. Хьайийлла партсобранеш беррига хьехархой тIаболаш чакхъювлацар, уж общественни балха юкъеозара е ма йоаттIа терко яцар парторганизаце.

№ 2 йолча школа директора С. Б. Тасуханова белгалдаьккхар парте хьехархошта чIоагIа йоакхо елга. Тха школера хьехархой аьлар цо — масса квартира йолаш ба. Эшаш дола бытовой хьашташ хьанхеллад.

Пренех къамаьлаш даьча И. Демеева, А. Дидиева, кхыча коммунисташа дийцар кхоачамбоацарех, де дезарех.

Парторганизаце секретарaлла юха а хержар А. И. Аленова.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ЛИТЕРАТУРНИ ОАГӀУВ

БЕЛОЕВ Мохьмад

ВАХАРАХ СО ЧӀОАГӀА ТЕШ

ВагӀаш цӀагӀа йоазув деш,
Водаш новкъа никъ а беш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Воаллаш ара оахан деш,
ЙогӀаш кхай тӀа сомий
беш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Моза байча ший модз
деш,
БӀаргалйча йиӀий кӀеж,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

КӀаьнко школе абат деш,
Из гуш пана елаьеж,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Малх а сона сийрда хьеж,
Массе денна болх а беш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Со ва заман саг — цун

Сай новкъа тӀехьле еш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Теш со, хьуькъаргья
са беш,
Массе чамах сом а беш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

Вайна чӀоагӀа машар эш
Машарах сай стих язъеш,
Вахарах со чӀоагӀа теш.

АРЧАКОВ Саги

КӀАЙ БОС

КӀай бос, цу бесо
Са дега хийла
Бух боаца гӀезан лу.
Керда саг хьахилча —
КӀайча кисена
Из юкъехьоарчаву.

КӀай бос, цу бесо
Дег чура хийла
Са дегаргӀоз цӀахьу:
Ер дуне дитача —
ТӀехьара баркъа

КӀайча кисех хьаду.

* * *

Вахар, Ӏайха сона мел
кийчъяь сагото
Хьая сона къона волаш.
Гош мел а денна, корта
цӀайбалалехь
Сона из ла могаргдолаш.

Вахар, Ӏайха сона мел
кийчъяь дегаргӀоз
Йита къавелча лургйолаш,
Къавелча дегаргӀоз дукхагӀа
эш сага,
Кеч мо дегӀаца
хургйолаш.

Махка, шийна хозагӀ кхи
боацача,
Деттаду са къона дог.
Докхал ду: са дӀа мел
ккоачача
ДоттагӀчун кулг лаца мог.

Аневх дапаеш,
хьалбуваш,
Малхо цецвоахаргва со.
Даьхе, хьа хозленах
цецвуваш,
Дукха а вахаргва со.

Кхоане, сай гоазаш

КУСАЕВ Ӏадиз

КХУВШ ВОАГӀАЧУН ДОШ

кулгаш
Мохк хозбе дӀаоттаргва.
Къувсаргда дуӀаца,
дарзаца,
Халонех со гӀортаргва.

Са махк! Са безе мохк!

Бешалаш хьалкхоаргья,
Шун сийна, космоса, кхоана
из

Ренташ хьайтоаргья!

Кхолларгья тамашне
аараш,
Поэмаш Ӏазаьергья...
Низ, хьинар кхо ца деш
мамара,
Сай Даьхе аз хьаьргья?

ГӀалгӀай меттала хьаккхар
ГАГИЕВ Гирихан.

КАРТОЕВ Ӏаьдаи

АЬШКА ПХЬАР

Аьшка пхьаро етташ кӀов
Хьаьхолл аьшках эзай
цӀов
Воландаь ший гӀулакх хаеш,
Аьзза из болх белга лоаш.
Ше дӀатоха кулг цо тох
Цецвоанкхаш кьа мел денах,
Ду цо йелаьниг, эше—соа,
Говза бе цун къона хьоа.
Цкъаза чӀоагӀа уйла йий
Ю цо хий чудотта кий.
Седкъа санна доаг цун
дог —
Цо из белха тӀа хьалсог.
Ший тайпара а цун кӀов,
Гой, из цунга миштa тов?..
Со вакхаэ цун балхо
сакъ —
Ялнаяц цо йиъа маьхк!

БУЗУРТАНОВА Мовлатхан

САГ

Санна кхеллав саг?
Хоза хилва, аьнна,
Ший хозалца
Наьха дегаш хоздa
кхеллав.

Санна кхеллав саг?
Хьинар хилда, аьнна,
Ший хьинарца
Даймохк гӀозбахара кхеллав.

Санна кхеллав саг?
Денал хилда, аьнна,
Ший деналца
Даьхен ха тӀа латта
кхеллав.

Санна кхеллав саг?
Зехьа вахар, аьнна,
ЦӀи ца йоаха,
ТӀаьхьен доккхав хила
кхеллав.

Денац хьогар, кора лаьста,
Дега хоана човнаш хьаьста.
Эшиб са духъа, никъ ба
хьа?

Наькъ тӀа воагӀаш,
дагадоацаш,
Бера изет цхьанчун денал
оачаш,
Денал доацчун дешкха
берзе да.

Лоаман — тоакх хьуэзаш
доагӀа,
Кхералой бец аьца бӀоагӀа,
Дехар де са, кхуэрча
йиста Ӏа.

Магац хьона, со дог хьа,
Меттаь цуьна тӀехьскаш
вола,
Аз теркабе мерза
безам бе.

Догар доплаш цкъ ма
дуаца,
Дош ма лоалаь, тӀаккхо
гуаца,
Горзаш хьаьц дега
човнаш е.

Къонал хьай хьога
хьоалаш,
Ӏа вьннача дешах тешаш,
ХӀанз со йита, сай
гӀайгӀаца Ӏе.

ХӀАНЗ СО ЙИТА

Ӏа, са никъ тӀа гӀаьнаш

БӀаргий хий де Эссах лоша,
Хьай доркалла, веззар,
лоӀам бе.

БАРХАНОЕВА Малика

ЛОАМАШКА

Ма хоза да,
Лоамаш, шо!
ТӀаулз шоана
Бутуе ша.

Цхьаккха лаьмаш
Бешац из —
Бац из бошош
Цхьаккхе кхе.

ХӀаьта а кет
Хоза шо:
Жовхьар санна
Къег шун ша.
Товнаш санна
Бовцаш даьг...

Шуга хьожаш —
Дех са дог.

Шуга хьожаш
Атта кет...
Шуга кӀаьга аз
Мохьаш хетт.

ХӀаьз шо даьче
Енай со...
Шуца да со
Нигат-са.

ЕВИХАНОВ Джабраил

МИЛИЦИОНЕР

Пхета летт хьо фийла
Сатем ларабеш,
Енай бийсе шийла
Когаш гӀорабеш.

Лорею Ӏа наха
Мерза кхийтта наб,
Бийсе ала а йаьзе
БӀалле ца лууш кӀаьд.

Ва хьо мехка воазаш
Доаландь Ӏа га,
Денал де хьа доаднаш
Ца атиндаь на.

Халкъа ва хьо бешвала
Деналаз хьай,
Балза волаш тӀера,
Лорош наьха сий.

Ба хьа шера накха
Маданаз биза,
Наха зама хьукта
Сиха лоацадаь

Нагахь санна денал

* * *

Оаз гӀорта хьо,
Тарва дац из озаш
Цунах теша хьо.

ГУЙРЕ

Хоза латт шо, ннйса
михаш,
Шойна хьерча кӀаьд ца
луш,
Хьаьнза даьннад гуйран
михаш
Бераш чӀоагӀа гӀаддуташ.
КӀаьнк ула хоза гӀа а
дайна
ГӀатта реьза воацаш,
Мияца лоэзадаьннад гӀа
Дока безам боацаш.

Ара билаьб ӀажаргӀ къуэс
Шера ара лаьца,
Ӏонуознабеннаб Ӏажаш,
Кхораш а латт кхьача.

ХьаакхӀоз етта мешен
йоагӀа
Боара кхераш доша фийг,
Халкъа беркат хьетта
доагӀа
Лораба цоз цӀера сийг.

ШИНБИА Аьсет

УЙЛА КЕР ЧУ ЕЧА

Уйла кер чу еча —
Дега лаз са тоэалу,
ТӀаккха стих аз аз ца йича,
Са гӀа бехалу.

Уйлаша наб-са доадаш
Аз къоалам лакостабу,
Сай дего хьалзайоахаш
Стихаш аз акаю.

Мелла аз болх бойа

Сона нана дагайоал,
КӀаьдъелча сапаӀа пойа а,
Со нанна оарцагӀйоал.

Со Ӏоваел, са сердел-нана,
Массерал хьамсарагӀ сона а.
Дуниа тӀа айса йоашкхача
хана
Дог-уйла цунца со хургда.

Дицлургдац сона нана
хьокер,
Ергьац аз цунна цӀеккха вас,
Сайгар доагӀа Даьлен декхар
Дизза кхоачашдергда аз.

Х.-Б. Исрапилова ший доттагӀлех шаржаш тӀа хьахьекхаб:

1. Ялдарко Мусаев Мухьмад.

2. Поэт Мнегин Каьж.

3. Поэт Гагиев Гирихан.

ШАДИЕВ Султан

СО А ХУРГЬЯ ДОЯРКА

Са цӀи Ӏайшет я. ИйлагӀча классе деш аз. Мухьмад лхаш воша ва са. Из ялхлагӀча классе ва. Мама ферме доахан детташ я, хӀаьта воти совхоза механизатор ва. Дади а ва тха. Из деттъа шу даьнна воккха саг ва. Даим вижа улл дади.

— ДегӀацара низ кхоачабеннаб, йиӀиг, — оал цо сога, — цхьан хана-м цӀагӀа вагӀаш сога цхьа ди а доакхалацар.

Дукха хӀама бӀаргадайна, дайза саг ва тха дади. ТӀемашка човнаш яь цхьан кога астагӀлелх ва, хьахкъюкъцин даькъа енъаш кхийттача турах боккха муъ бисаб. Дукха сакъердаме хӀамаш дуац цо сона ше къона волаш леладаьчох. Цхьайолча хана цо дувцар сов сакъердаме а долаш айса де дезача гӀуланхех йицъяле юс со. ХӀаьта дадена хозахет шийга ладувгӀа со Ӏохайча. Цунна-м са гӀуланхаш дац аьнна хетий. Са миссел гӀулакхаш дукха долаш саг, вац тха классе. ДӀауйлаел оашох:

Дий цӀа да тха. Уж цхьалка дахе, уйнаш деле деза са. Дадерен Мухьмадан я хӀама оттаю аз. Мамаи вотин тхо гӀовтале балха ма болхий, ТӀаккха пхьегӀаш дӀаяха а еза са. Цул соегӀа, кхо бежан да тха леладеш, дукха котамаш, гӀажаш я. Царна хӀама тасса а еза, кхий оттаде а деза. Уж гӀулакхаш даь со йоаллаше а урокаш ю аз. ТӀаккха делхьийта массанега хӀама а дайийте дела йода со.

Дада фу новкъостал дергда сона, бокхийча наьха гӀулакхаш мичад уж-м! Мухьмадагара а дац новкъостал. Ӏуйран шийна вижалца хӀама а даьь лоаза аравалча шийтта сахьат доалаш чувоагӀа из. ТӀаккха теттара сиха хул урокаш яра. Сол ше шу воккхагӀа вале а хьаькъал дӀакхачац цун сона новкъостал де. Мамас балха йодаш шийга де аьннар а сона хьатӀадул цо. Ништа ва-их шоана из. Берига кӀаьнкаш а ништа хургба-их, цӀагӀа хӀама хьа ца деш.

Мамас оал: «Ма дика болх ба-их са пхьа йиӀиг мукъа йолаш, из ецаре фу дергдар аз? ЦӀагӀа мала хьожаргдар?»

Са мама тхо дахача юрта а районе а цӀи хаза дика болхло я. Ялхайтта етт лелабу цо. Шийца цхьана болх беча дояркашна йоаккхачул дукха дукхагӀа шура йоакх. Доккха даькка мамай сурт совхоза контора кoa дӀачувоаллача хьалтеха доаладь. ХӀаьта соакха са мама Москве ВДНХ дахийтар совхозо. Цигара цӀаеча мамас дийцар сона из фу мотт я. Вай йоакхача Даьхен еррига чийнгашкара, мама санна, шоай балха говзалах дуцна а пайдане дар дӀа-хьа эца а цига баьхка дукха доаркаш хиннаб.

Хьалха кхетац яцар со, цхьатарра доахан хилча, цхьатарра хӀана хилац доаркаша йоаккха шура. Мамайга аз хаьттеча, цо бегаш беш аьлар:

— Ӏа сона санна цӀагӀа новкъостал дац сона боля беча кхалнаьха береше. Цудухьа балха тӀера а буьлаш цӀаух уж. ТӀаккха лерттӀа гӀулакх дӀакхачац хьайбашта. Цу тӀа, балха а цӀагӀа а сов дукха къахьегарах намогӀаш хиле а бус. ХӀаьта из тха балха Ӏатъ.

Цо из дуацаш сона дагадехар ши шу хьалха хиннар. Бийсан юкъе цӀаьхха сомайиккхар со. Ший кулгаш гош тӀа а дехка урахайна, шорттига елхаш ягӀар са мама. Цунна фу даьд ца хоаш, кхераенна цӀогӀа мйлкхар сога:

— Мама... мама!.. Фу даьд хьона, хӀана елха хьо?

— Кулгаш лаз са йиӀиг, совцаргда уж-м, Ӏойижа! — цо ахдаше, из мархӀа а елла цун кулгашта барташ даьха дагадоагӀа сона. Цхьа гӀоргӀа, шонкаш йоахкаш дар уж сай басилгашта аз хьалтӀадехьача, хӀаьта а царел дезагӀа, кӀаьдагӀа хӀама хетацар сона.

— Мама, хӀана лаз хьа уж? — аз хаьттача, дагадоагӀа сона цо аьннар.

— Хац сона-м лораш тха балхо ду йоакх ер лаьар. Сона болх беча цхьаболча кхалнаьха а лаа уж.

Цу хана къахийтар сона сай мамайх. Кхьча балха хӀана йолац хьо аз аьлча, мамас корта а лостабь аьлар: — А, са йиӀиг, сай болх дукхабеза сона. — Ше каралаьца гӀулакх хала дар аьнна дита мегаргдац саго.

ХӀанз-м цхьа тамашийхача машинаца детт мамас доахан. Цу бийсан дена мамайна новкъостал деш хьайоагӀа со.

Дукха ха йоацаш дар из. Тхо Ӏо а дувшадаь воти балхара чуверга хьежаш, маха боаккхаш ягӀар из. Со тхьовсаш латтац нийӀ техар чувенача воте. Мама-м со тхьайсай мотташ яр. Вотена я хӀама Ӏоттаеш йоаллаш, со хьоаль цунга йистхилар из:

— Тховсара вайна кьор кийчдаьр малав хой хьоца?

— аьлар цо вотега.

— Малав? — хаьттар воте Ӏаг Ӏо а билла.

— Вай йиӀиг-м даьра я! — аьлар мамас доккхал деш.

— Хургьяц Ӏайшет-м! — цецваьлар воти. — Йита Ӏа са йиӀиг! ХӀанзале я хӀама кийчъе а хой?

— Из ецаре сона цхьаккха хӀама дулургдацар. БӀарччача дийнакьа цунах тийша да вай цӀа. Даде мел чӀоагӀа йийцай сона из, хьоиа хоре!.. Цу тӀа мел дика а деш! ХӀара собране хестаю из хьохархочо.

Деррига хозар сона цар сийх мел дувцар. Воти чӀоагӀа реьза вар. Со а гӀаьдъяхар. Кхы а денагӀа мамайна новкъостал де безам эттар са.

Тхоай цӀи етт беттацар аз. дӀахо мел дар дора. Цкъа мама балха яха сагота а йолаш, цӀагӀара доахан ца деттаж дита а са лоаркӀалуш хьайзар. ТӀаккха аьлар аз цунга:

— Ӏа со доахан детта Ӏомайора, вай цӀи етт беттаргбар аз хӀара Ӏура!

— Из-м хала дац, хье мукъаьлча хьайола ферме! — аьлар мамас.

БӀаьстан каникулаш а йолаш цхьан кӀира мукъа дар тхо. Цудухьа мамайца ферме ахар со. Ишта-м хьалха а хиннар со дига. ХӀаьта хӀанз лаьрххӀа Ӏомаяла йодар. Доаркай гӀирс а бийхе, муж а кийчбе дӀачудаьлар тхо доахан леттача. Ялзар хьайбашта шоай доарна. Цунгахьа хьа а хьежаш, Ӏеха доладелар уж.

— Маня, Манечка!.. Зорька, Зорька!.. — цӀераш а йоахаш батах а фоартах а кулг хьоккхаш, хӀара етт хьовсташ, царна хьалхашка муж оттабеш чакхъялир мама.

— Хьо хӀанзарчоа юкъе ма йола! — аьлар цо сога. — Доахан дийтта даьлар.

— ХӀанз хьаел, аьнна цхьан Ӏатта со дӀатӀа а йига, доахан мишта детта деза хьехьекхар сога цо.

— Керттердар, — йоахар цо, — хьайбана дика хилар да хьона. — Ӏа из хьоасте, лерттӀа доакъар дӀалой, тӀехьа гӀулакх лоаттадой шура кхамаьрша дӀатеж Ӏатто.— Ӏа из чуккабой, хиппакьа ца бетте, доакъар ца лой сиха лакъарг я ба. Цул соегӀа, кхы дукха а дийцар цо сона ший балхах лаьца. Цхьан кӀира мамай балхацара дукха хӀама Ӏомадир аз. ХӀана тхоай доахан детт. ХӀаьта йоакха хилча-м, мама санна доярка хила безам ба са.

Попов Олег... Из цӀи хьахача вах тӀа воланъанар ца доалаш саг хусартва ала хала да. Из цӀи тувлъергаяц саго хьмчуца. Фу бахьан долаш да наха из сел чӀоагӀа веза хилар? Цун дола жоп да! да: наха гӀозал яхьаш хиларах веза Попов ништа.

Из цунга кхаьчав къахьегарца, кӀаьд а ца луш даим ший балха кердадар лехарца.

Укх деноша Грозненски цирко хьайийлай ший аргӀанара бархӀлагӀа сезон. Из сезоц къаьстта а белгала хургья вай республике бахача наха цун программа юкъе даьтта доацаш вай мехка а таьнна цул арахьа а вовзаш вола клоун Попов Олег Константинович хилара.

БӀарчча бетта грозненски цирка арена тӀа наьха са мукъадаккха аравуарга Попов. Дукхьал наха белам баьккха ца Ӏеш, цун репертуаре я вахаре нийслуш дола, ца товш дола гӀулакхаш бегдоахаш йола номераш. Къаьстта а белгаладаккха деза. Попов фаьлгашнарча турпалий сурт - сибаташ хьакхолла дика хоаш волга.

Олег Константиновича хьинаре къахьегам белгал а боаккхаш парте а пачхьалкхено а дукха совгӀаташ деннад цунна.

СУРТА ТӀА: СССР халкъа артист О. К. Попов.

В. ЕЛИЗАРОВА-сурт.

ХАШАГУЛЬГОВ Ӏаьлаь

УЙЛАШ

Ана юкъе цӀи а йийца,
Хьалхьайллар маьлха тов.
Юкъ хьайийллар цӀеча
энзо,
Цитто соттадир ший гӀов.

Терлар боса кхорий хаваш.
Довгош гӀаьлий
жовхьараш.
КӀажхьа зовне оаз я

Гу-кха ховка кӀажараш.

Саг вац бӀарго, хаза
гонахьа...

Оазо дукхавезар лех...
Латт со кхераш, хьегаш
цунах,
ЦӀи мо, доагаш кьона
дегӀ.

* * *

КӀайча фертах хьаьрча
Латт Бешлоама гул..
Лаьхкен Ӏам чу лайча
Доаш морзий Ӏул.
Сердал, кхерий кьегош,
Йокъа шурий кӀеж
Санна, Ӏочумехкаш
Бутт камаьрша хьеж.

Сигле лаьппа бокха —
Эза зазий юкъ —
ТӀехкар санна бовл-кха
Чатекхадаь Ӏикъ.

АКИЕВА Цицо

ДАЬХЕ

Даьхе, хьо ецаре,
Екаргьацар са оаз,
Даьхе хьо хиларал,
Доккхал ду аз.

Даьхе хьо я
Са дӀагагӀоз.
Даьхе, са бола
Ӏа хьайгаьь оз.

Даьхе, хьа гӀайгӀа —
Са гӀайгӀа а.
Даьхе хьа ираз —
Са ираз да.

ТОРШХОЕВ Ибрахьим

ӀОАЖАЛГА

Сего кхоачадаьдац,
Иккай айраш мо лаьтта.
Сигале зарзаьнизаьц,
Балах тӀа, ферта мо.

Кхоачалу гӀайна - гайза,
Бусйоагорга чу даьтта,
Ший низа тӀехзьара,
Мот хьекза, хӀерам бе...

Дийна мал-а вахаргва,
Хьо дуне тӀа йоацаш санна.
Сай кхелаца латаргва,
Кот цо воала а цох.

Хедданза вахаргва,
БӀаьстен чхьорд ма,
Гӏозаьыие,
Цунна дар ма деттӀалца.

Лоамалла чӀаьаха дог.

Миллаьца юсаргья,
Сина — хӀарана сердал,
Лаьттаца дӀаувргья
ДегӀа чӀоэ а цун дам.

Хий урагӀа гӀоргда,
Маьлхо малача тӀераш...
Чекхбаьлча ма хетаргда
Хьона шай толаьца сай
тӀом...

Из бакъдац,
Из бакъдац!
Хьо дуне тӀа а а ац!
Шаьккха ладе йиш яц.
Вахаро бола го.

Цун мерзал чӀоагӀагӀа
Шийна хоалургйолаш,
Кхетаьца хьо кхеллай,
Вахар дезача саго...

М. ГУРОВ.

* * *

Дикача сага дог
Шелбелча наь,
Ала баьнна летаьургда
Уж бӀоаьбара духьа.

Дикача сага дог,
БӀил дача наьага,
ЦӀий тӀадамаш легаш
БӀаргаш ма делзаргда.

Дикача сага дог,
МаьстагӀий Даьхенах
Латача, бомба хилча
Эккаргда шиьна.

Дикача сага дог,
Ираза хилча наь,
Зиза хинна дааламу,
Бер санна делаву.

ХАШЕГУЛОВ Мухьмад

УСТДАЬ ПУРАМАГӀА

Шийна воалахочун, воккхача сага Ӏадлоела корта боаашаш воалар Хьусен.

— Балха миччахьа хьожавалла хьо? — хаьттар Ӏадлоела.

— Лоам уллача юрта. Ши кӀира даьнча балза хила веза са.

Бутт совгӀа ха яр, Хьусен институт чекхъа цӀавена. Гуреъа бераш дешаш долаш царна хьеха веза вазар цун.

— Даьра кӀаьнк, — аьлаб воккхача сага, — хьовенкхой болх дика болх ма ба. Наха сий ду кхехархочуна, маьрша лелалва хьо, маьрша. ЧӀоагӀа дика зет сона хьо дийша вахьна цӀаьвена, гӀаьлен, кхерашьа тӀехь а воацаш, заделца, гӀулакхаца волаш. ХӀанз хьа тӀехьа ца тетташ саг йоалаш эза. Ший хаинаьча дича дика тоаш гӀулакх да из. Уйла елаьь аз дуццачун, хӀанз ца кхата а тӀехьагӀа кхетаргва хьо.

— Кхет со-м, — аьлар Хьусена. — Селхан со велла евениа ерца деше ваьгӀа новкъост. Цо сога фу аьлар хай хьона!

— Ӏа хьаьнчане хоаргда. Дувцал.

— Хоза йо! а йоах, шийга тахан а тӀехьа хьайоагӀаш, ше а везаш, шийна а езаш. Фу дича бакъахьа дар хьаш, сога хотташ вар из. Зоахалолла нах дӀабехийта аьнадар аз. Амма цо йоаш: «Хьа санна балза дӀаваза веза са, зоахаволла нах ухийташ лела за ац. Из едде хьайоагӀа, дӀайигача бекъахьа а аза. Хьона фу зет цунах Ӏадлоел, фу дича бакъахьа дац, — хаьттар Хьусена.

— Ай, йо! хоза а яле шойла уж безаш а беле, шийга едда хьайоагӀаш а хилча дӀайига-м даьра эза, ца юга сих копиг мах ма бац хьа новкъоста. Из фу къамаьл да, сенаца цун тагаметта, тӀаккха хоаргдар-кх, — йоахар воккхача сага, кулгаш а лостадеш.

ХӀаьта къоаначун корта бащо воаннав дӀаводаш Хьусена:

— Ӏадлоел, сай новкъостага дӀаэргда аз Ӏа хаар.

— Ала Ӏа. Хьа къонах вале аз вокх кӀирандийнахьа доккха хьоалчах оттаде йоахар хьаьаьшь цунга.

— Дикка, — аьнна дӀаваха эламсаг.

Поликлинике вор а йолаш балха яр Рукъет. Дезалйна чулха дагалъа ер ший кабинетера аьнча, цунна бӀаргавайра гайна воацаш латта Хьусен. Ела а вина цун дӀатӀейкар Рукъет.

БЕЛАМЕ ДУВЦАР

— Ӏа фу лаладу?

— Хьо йолча ваьнав, хьоца дагавала безам болаш.

— Кхы хӀама мича кхинад!

— Ӏадолела вай, чуйодаш еций хьо!

— Чукха ара-м ваьнаь.

Поликлиника хоара баьнча:

— Рукъет, — аьлар Хьусена, — вай хьалха дийцар дийцача дале, тахан сога маьре а аза хьо.

Цецъяьнна цун бӀарехьажар йо!

— Ай, айса аьннар-м аз юзаэцаргдац, со хьога йоагӀаргья, амма тахан, цӀаьхха фу хиннад цига?

— Цхьа сахьат хьалха хьа дас, Ӏадлоела, хьо маьре ца юга къонах вац хьо аьннад сога. Цудухьа...

— Фу-фу ях Ӏа! — меттаза лаьахаш, хаьттар бок дӀабехза, еэхча йо!о.

Веле а вацне, тхьаьре Ӏадлоелаца ший хинна къамаьл дӀадийцар Хьусена.

— Иштта да гӀуланхаш, тахан хьай вахар са чунца хоттадоле Ӏа. ХӀанз тӀаккхарa деш алел.

Шеддолчох кхийтте Рукъет елагъахар. Цхьа ха хьакхар цо йист ца хулаш, уйла еш. ТӀаккха аьлар: — Мегаьд, Ӏа вахар дергда аз.

Дукха ха алелаьа чуккаьчар безабенхараш. Керт маре хьака йоацаш бахар уж.

— Рукъет, кастта цхьан хов нийсарах чуухаргда вай, — аьнна ший цӀенгатва дӀаволдавелар Хьусен. Йо! йист хиллацар. Шорттига корта оагабир.

Сарахьа пхьегӀа тӀа доварделар дувцаш бегӀар Ӏадлоели Хьусена де Аюпи, цар лоалахо Элмарзи.

Царна гаьна йоацаш «Жигули» сецар. Цу тӀера Ӏе а валийна бокхача наха хьетӀа вера эламсаг.

— Сайра дика хийла цун.

— Дукха вахалва, маьрша вагӀалва хьо, — хьалгӀайттар кӀал баьгӀараш.

— Ӏовоашал, Ӏовоашал берхал хилда шоана. — Массанаьнаьра могаш дий?

— Дика доалх. Дукха вахава. Ла вай хьо! — хаьттар Элмарзас.

— Бердиехъхан Аюп михаьна вав хац шоана!

— Со ва Ӏа ваьнар, — эламсага дӀатӀавийрзар Аюп.

— Хьога ала цхьа-ши дош дар са. Оаш бахи ма баркилац, — аьлар эламсаго вокхарга.

— Бехк боккха хӀама дац, — аьлар Элмарзас.

— ӀIамсаг, са аккерах ломчьядаь хӀама дац, ерашм вай нах ба, майрра дуаца Ӏа Ӏайха дена гӀулакх, — йист хилар Аюп.

— Хьусена саг йоделай, из дӀаяла вейтавар со.

— Мишта йоделай, — цӀеккара йийрзар Аюпа юкъ, — низагӀа йодельа!

— А-а, ше реьза а йолаш хьаенай.

— НизагӀа йига эца хӀама дергдац, — аьлар Ӏадлоела.

— ТӀаккха мелий ва, да мелла цуй — хаьттар кӀезига тийначе Аюпа.

Шоана гаьна воацаш вая йоахар из Куравой Ӏадлоела йо! Рукъет я Хьусена йигар.

— Фу аьлар Ӏа!! — уренихар Ӏадлоел. Хьана йо!?

Хьаьрваьнна хьо аьнча санна поккхача сага бӀара а хьежа шо аьннар юза а аьлар цецваьннача эламсага.

БӀарга тӀа бӀарг а оттабеш бӀаргехьежар Ӏадлоела Аюп. Сакъбаьнча санна бегоаш а йийлла царга хьежар вожаш. Харт аьнна дагадезар Ӏадлоела тахан Хьусенаца шийна хинна къамаьл. ТӀаккха араьхьал везе велавелар.

Чоал ара хьежа аьнча санна бергаш а цун дӀатӀебӀирзар.

— Айса, айса дӀайига аьнна йиӀгийтай, — йоахар Ӏадлоела, аргьал ухаш веле а велаш.

— Фу дуьц Ӏа, хӀаштӀекха ва хьо! — хаьттар Элмарзас, реьза воацаш.

— Тахан вай нуьцо Аюпа во!, са корта боаелаш воацаш.., юха а велавелар вокха саг.

Довнча тайпара дӀадийцар Ӏадлоела шийн Хьусенан хинна къамаьл.

— Айса пурам денна йигийтай. Сона санах йоре цун дага фуд. Цхьа кхийла хинна йоа цун.

ДухтӀабаьнна вожаш а белабелар.

— Со реза ва-кх цун, низза хӀанд ва Хьусен — аьлар Элмарзас, — тӀаккха шо, Ӏадлоел, Аюп кулгалдаха деза, хӀанзчул тӀехьагӀа лоалахой хинна ца Ӏеш, гаргал нах а дела. Сон а эламсаги теш долаш гаргало чӀоагӀагӀа еза оаш.

Аюпа шийга дӀакховдадаь кулг тоӀладь бе деллар Ӏадлоела. ПхьагӀа бела а бенне марха лийлхар эахепаш.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

ГДР. Пхе континента тlарча пачхахьалкхенай байракхаш юха а урагlа яха агlа къаьнарча Лейпцига тlа. Укхаза хьайийллай дунен халкъашта юкъера гуйран ярмарка. Иза ю «Деррига дунен гуччахьара торговлех технически прогрессе» яхача традиционни девизагlа.

Цу дукха виналаш болча хьанара юкъе даакъа лоацаш дукхача мехкий 6 эзар гаргга фирма, промышленни предприяти, арахьарча торговле объединени.

СУРТА ТlА: советски экспозица разделех цхьанне яа юкха.

АДН—ТАСС телесурт.

ТlАЭЦА ЕЗАШ ЙОЛА ПРЕДЛОЖЕНИ

Советски кулгалхочо Ю. В. Андропова яь ракеташ кlезигъяра хьакъехьара предложени Малхбузено «аи» ала йиш йолаш яц, яхаш белгалдоах ший передовой статья тlа «Ию тид» яхача норвежски газето. СССР юхеюсараш ерригаш лаьрхlача хlанз укх сахьате Англеи Францеи йолаш ераш миссел мара хургйоацаш лаьтте латташ йола лелара радиус юкъера йола дукха ракеташ дlалха цо дениа доаш баккха боаггlача оагlорахьа баьккха бокха гlа ба.

Политика дешаш бера миссел мара ца довзаш хила веза бlаргагуш дола хlама ца хетадара — Европе керда америкаески ракеташ оттаяро Малхбоалениен Малхбузенен юкъе леттача гlулакхий тlемпература цу сахьате чlоагlа лохъергхилари Советски Союза ший оагlорахьара контрмераш дукхала йоахаргхилари, яхаш язду «Ию тида».

Лелара радиус юкъера йола ракеташ кlезигъяра хьакъехьара инициатива Советски Союзо хьалха йолаеш ца хилар белгал а доахаш, газето дувц «Правда» газета интерьвю луш, Ю. В. Андропова вина тlеххьара предложени «геттара маьрша хилар бакъ а деш, цо кертагlдоах. нагахьа санна из предложени къоечашйой, селлара лоархlаме а хlанзарча хана а дола атомни герз историна чухь эггара хьалха бокъонца кхалеж тlа lодужаргхилар. Из хургьа атомни герза исторе нийсъо гола тохаш йола моттиг».

Цудухьа дина кхетадеш да, массане бlаргаш НАТО йолча оагlорахьа хьежаш хилар. Кийчадий-теш вай цу тайпара йола решени тlаэца? — яхаш хетт газето. Дlахо язду, «из новкъа даьле а, НАТО официальни позици хlанз а негативни а логически нийса йоацаш а я» яхаш.

Бокъонц латташ долча гlулакхех дувцаш, газето кертагlдоах царна юкъе нlезиг-дукха башхало яле а, Великобритани, Франци Малхбузехьарча цхьан тlера тlема блока членаш хилари цар ракеташ Ветта тlахьожаль ца хилари. Статья тlа дувц аьтта, американски хи кlал гlолла лелача лодкаш тlа латта кlезигагlа яле а 400 атомни боеголовка, хlанз а тlехьа Европерча НАТО главнокомандующе муьагlа хилар. Хlаьта уж лаьтта латташ ца хилар цхьанна оагlора а принципиальни лоархlам болаш дац. Уж форде тlа базировани йолаш хилар царна кхерам кlезигагlа хиланта даь хlама да. Хlаьта из вай тlема гlуланхашта болча а политически а кулгалхошта дика хоаш а да. Цудухьа СС-20 яхача ракеташта духьала оттаде хlама доацаш я НАТО, хlаьта нагахьа санна «першингаш» ткъамаш дола ракетаци дlайийе ца йой, вайна политически давлени е тарлу яхаш дувцараш дош доацар мара ихь хlема дац».

Хlаьта Ю. В. Андропова предложени цу хабарашта йоацаш нlоарга маlан долаш а чlоагlа теркам тlабахийта мегаргболаш а я, яхаш дувц норвежски газето.

(АПН).

ГВАТЕМАЛА: 1954 ШЕРА ЯЬЧА ИНТЕРВЕНЦЕГАРА ИНАРАЛИЙ ДИКТАТОРГА КХОАЧАШ

Цу тайпара керта йоазув а долаш я «Трибуна да импренса» яхача бразильски газето араьйкха 50-ча шерашка американски империализмо Централи Америке лелаьча политика кlезигача наха мара дlайовзанза йолча оагlонех йола статья. Оаха газет дешарий теркам тlаоз цунга.

Деррига а цхьа шук ах шуя мара даьннадац переворот а хинне Гватемелера lаьдал инарала Риос Монтта бе даха. Хlаьта тахан из дlаваьнкха ва: шийла хьалха lаьдала керте лаьттача инарала Лукас Гарсиена 1982 шера март бетта цо даьр даьд цунна а кхыча инаралаша. Иштта, переворота тlехьа переворот хул, цхьан инарала метта вож дlаотте... Из, тупик я деррига це низ болча «Юнайтед фрут компани» яхача дукхача къамий корпорацеца берт а болаш ЦРУ из хlама вlаштlехьцаккхарагlа США тlема низа 1954 шера Гватемале чуххарах хьахиниа хlама.

Цу денашта хетадаьча литература списсок lалаьмате йоккха я. Амма ши книжка, хетаргахьа, къаьстта теркам тlабахийта мегаргболаш да. Уж издаьд юкъарчал доацаш болча тешашех цу событешта юйъе шоаш деакъа лоацаш хиннарашех. «Банановн занавеса тlехьашка» — эггара хьалха арадаьннад 1976 шера Мексике. Автор Гильермо Торильо Гарридо хиннав Хакобо Арбенса демократически правительстве Гватемала кхьча мехкашцарча гlулакхий министр.

Американски цхьан компанех: «Юнайтед фрута трагеди» — цу корпораце кулгалхоех цхьаннена, тlема низаца мехка чубаххалца йолча хана юкъарчал доацаш Гватемала духьалара пропагандистски камнаци вlашагlъеккаш хиннача Томас Мака дагадоагlараш.

Цу книжкай автораш «цхьабараш баррикадвна дехьеи воккаш сеьхен хинаб». Цудухьа хlана укх сахьате Мексике вахаш волча а хlанз Центральни америкаиски антиимпериалистически трибунала председатель волча а гватемальца йоаляьча факташтa цхьадола хlамаш тlа а ток бань а ду ше корпорацера дlевахачул тlехьагlа американца Маккона книжка тlа яздаьраша.

Торильо дувц США lаьдалий цхьаболча виелаша леладеча кйрчача гlулакхех. Къаман, континента, демократе, паргlатон, кхыметтел «малхбузен христиански цивилизаци» оалаш йолчув а хьашташ хьаллоацаш да шоаш яхаш хабараш а дуцаш, цар леладу духхьал щоьшта пайдана дола гlулакхаш, хьаллувц шоей хьаштaш. Иштта, Торильо язду. нежарий Даллесгlар — цу хана США госсекретарь ЦРУ директори — «Саллинвени Кромуэлли» яхача, къоастталёь аьлча «Юнайтед фрут компане» хьашташ юридически хьаллоацача адвокатски фирма членаш бар яхаш.

Кхоачам ба 1930 шерагара 1938 шерага кхаччалца йолча хана Джон Фостер Даллеса ше редактировать даьд цу корпораце 1944 шера халкъ мукъадаккхара революце нуж хьенкха дlаьнккхача Жорж Убико гватемальски режимаца ёш хиначa соглашенешта аьлча. Ала бокъо а йолаш «шоллагlа Фостер Даллес» оалаш вар континента тlа даь вошии воl Генри Кэбот Лодж цу шерашка ООН-нарча США делегацена керте лаьтта дунен госсекретара дунен халкъашта юкъерча дешай воле гlонча хинна Мур Кэбот.

Кэботашх Лоджаши хьабьина моттиг бананови империе резиденци йола Бостон кр. Кхетадеш ма дий, плантацеш шоаш Центральни Америке хинна хилар. Ше шийх яха яьннаяр бостонски элита: «Кэботашта къамаьл ду духхьал Лоджашца, хlаьта дувцаш шаккха а тайпа долча хана, цар къамаьл ду духхьал даьлаца». Долче (тlатохаргда вай воашкара), шеко яц, «Юнайтед фрута» виелашца а. Хlана аьлча, цун боккхий акционераш бар Кэбота клана дукха членаш.

Торильо дувц ший мехка гонахьа хьахиннача цунна кхераме йолча ситуацех гватемальски правительствана хетарех президента Эйзенхауэра шийна дувца ше гlертарех.

Из це торо хургьяр духхьал 1953 шера 15 декабре хиннача ерригa дипломатически корпус а тlайолаш хиннача банкете.

Цу наькъа президентаца вlашагlкхетар хилар Хакобо Арбеса правительства вlашагlкхийттача Штаташтех Гватемалан юкъера гlулакхаш талла ца таллийта гlерташ тlеххьара даь хlама. Цул тlехьагlа Даллесаша, Кэботаша, Лоджаша нlаькха къамаьлд дир «даьлаца», «Юнайтед фрут компанеца», Центральни Америкерча доттагlашца - диктатораша. Хlаьта США госдепартаментаца, банановн империца, ЦРУ-па цхьана оттаяь план кхоачашъе а болабелар. Цун кульминаци хилар США Гватемале духхьала яьча тlема интервенцех.

Кхыметтел тахан а тlехьа ба Вlашагlкхийттача Штаташкара яа чутlортар вlаштlехьдаккхарах разведка эггара йоккхагlа йолча операцеех цаl нархlа гlерташ бола нах. Цунах хилар кхыча цу тайпарча гlулакхашта дола «масал». Кочиное яхача бlаиве. Кубе бlу балийтар е мацхах оттаяь бандаш мехка законни правительство дlайаккха гlертача Никарагуа ераш санна дараштa.

Таханара дя хьатlаоттанца йолча хана Центральни Америкера ираз доаца воккха болаш хьайоагlа Гватемала, цхьан инарала метта шоллагlвар дlаотт укхаза lаьдала керта, тlелатташ да дизза дола трагеди. Хlаьта дlадоладелар из массеха дезала хьаштаи хьаллоацаш вола низа бола къулбаседенгахьара лоалахо мехка чурча гlулакхашта юкъе а гlерта.

(АПН).

Г. К. ОРДЖОНИКИДЗЕНА ХЕТАДАЬ

Селлан Грозне, «Грознефть» объединене гостиница чуйолча цlенна хьалхашка хилар воккхача революционера, В. И. Ленина соратника Г. К. Орджоникидзена хетадаь мемориальни улг хьалдоллара хетаяь митинг. Из дувзадена дар Грознерча мехкдаьттахошта Г. К. Орджоникидзе вlашагlкхетар хинна 50 шу дизар.

1933 шера, 16-ча сентябре цу цlагlа Орджоникидзе вlашагlкхетар хиннад Октябрьски, Старопромысловски районий мехкдаьттахошца.

Митинг хьайийллар «Грознефть» объедиение партком секретара Ю. В. Василишкина. Цо дош делир СССР Пачхьалкхен премей лауреата, Ленина ордена кавалера, Нохч - Гlалгlайчен lилман техникин заслуженни деятела, Орджоникидзеца хиначa вlашагlкхетара довкъашкхочо Сайко Борис Федоровича. Цо дайцар воккхача революционераца хиначa вlашагlкхетарах.

Улг хьадийллача гулбенарала цунна хьалхашка зизаш дехкар. Улга тlа яздаьд дешаш: «Укх цlагlа 1933 шера 16 сентябре «Грознефта» хьакхе делаерашта [illegible] вар СССР езача промышленноста нарком Г. К. Орджоникидзе».

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

17 сентябрь

С. М. Кирова цlерагlа культурaн салаlерен парк. 9.00.—20.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Гlашло» яха городской ловзар. 10.00. «lалама совгlаташ» выставка хьаеллар. 12.00. 14.00. Росси са Даьхе яха радиоконцерт. 18.00. Баьццара театр. РСФСР заслуженни артистка М. Адамировaси артиста В. Кичиновеи даакъа лоаца Нохч-Гlалгlай пачхаьалкхен филармоне концерт. 19.00. «Нохч Гlалгlайчен хьун рузкъа» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 10.00. Болх беш я кинодезарий клуб-лаборатори. 10.00. Халхара зал. «Деззла иразагара дlоагlаш шуна жара да» яха, бренa торжественни хьале регистраци яр. 12.00. Болх беш я аттракционий берий городок. 18.00. «Советски доазол арехьарчен эстрада ашараш» яха радиоконцерт. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

18 сентябрь

С. М. Кирова цlерагlа культуран салаlерен парк. Хьун болхлой Ден хетадаь дукхача наха са а лоlаш сакъердар. 9.00 —20.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00; 14.00. «Тамашийна хьу латт» яха радиоконцерт. 10.00. «lалама совгlаташ» яха выставка. 11.00. «Сага хьун» яха асфальта тlа сурт дилллара конкурс. 16.00. Дlалокх духовой оркестра. 17.00. Баьццара театр. Нохч-Гlалгlай пачхаьалкхен оркестра концерт.

Пролетбата цlерагlа культура цlа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 13.00. Болх беш я «Чебурашка» яха берий киноклуб. 20.30. Халхарий сайре. Болх беш я дискотека.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРУЗИНСКИИ ЯПОНСКИИ КИНЕМАТОГРАФИСТАША ЦХЬАНА

«Грузия - фильм» яхача Тбилисски студен «Анст» яхача японски [illegible] рант яьй XII бlаьшерча гlоралина волча гуржий поэта Шота Руставеле «Витязь в тигровой шкуре» яхача поэмагlа мультипликационни фильм цхьана арахеца аьина. Цунца дувзадена дукха ха йоацаш Грузе вена хинниав «Анста» президент Кейсука Кусака. Ше цlавадале хьа хьалха цо еннай АПН корреспондента укх тайпара интервью:

— Массанена а ховш да Руставеле поэма дунен поэзе шедевреех цаl йолга. Тхо тешаш да цунна экранизаци яро вай планета тlарча берригача наха философе, гуманизма, машар безаре, вошала, доттагlала лакъаш боацача хьастага бода пикъ хьабелларг болгах.

Ховш да цу произведенена экранизаци елга геттара чоалхане а бехкткхаме а гlулакх долга, къаьстта из зрителa лерттlа а йиза а кхетаярга диллача. Цу гlулакха японски телезритель из поэма кlоаргга кхетаеш хургволаш цуй текста адаптаци е доладеннад тхо. юкъерча бlаьшеренашнарча специалистий готтача группа мара кхетабеш боацача эпически меттала а поэтически меттала а йоанкхаш. 1984 шера Японе араяргьа «Витязь в тигровой шкуре» керда перевод. Керда книжка шерра дlадоарждe доладургда тхо.

Полнометражни дола мультипликационни фильм, — дlахо дувц Н. Кусака, — отталергда грузински киностуде сурташ дехкаш доалача, технически, диапозитивни фильмай производственно-творчески объединене художественни кулгалхочо кинорежиссер Гела Канделаки. Тха фирма шийна дlатlийцад экранизаце технически оагlорахьа гlулакх. Цо лоаттерзи оборудовани, пленка, кхыйола материалаш. Берригга творчески болх кхоачашбергба грузински мультипликаторашa.

Зураб АВАЛИШВИЛИ. (АПН).

ПРОФОРИЕНТАЦИИ ШКОЛЕИ

КЪАХЬЕГАМА ТlЕРА БОЛАШ КХЕБУ

КПСС ЦК Генеральни секретара СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Ю. В. Андропова, аьннад: «Цахаддаш дlаяхьа еза школьниина пайданерча къахьегамца безам хургболаш йола, цун теркам тlаозаргболаш йола курс. Из хила беш я физически а кертала а бу болх, баьгда из хила беза бокъонца производительни, общества безаш бола къахьегам».

Цу дешашa белгалдаьхад республика кхьча районашка санна Назрановски районе дешаш долча берашта къахьегама кхетам балара, профориентаци яра нанагаш. Цунна дувзадена школашка хьаьй тайп-тайпара балха говзалаш lомаеш йола курсаш, къахьегама урокаш тlа берашта ду балхая бола юкъара кхетам.

Района дукхагlболча школашка дика тоаденнад дешархошта технически юрта боахамеи говзалаш lомаяр. Шера 4—8 классашнарча дешархошта дика йовзийт юрта боахама машинаш, балха гlаре, lомабу аьшка обработка е. Йоlагаша хьаю кхоачамбоаллаш чоалхане йола шерйина изделеш.

Назрановски района пхийтта школе кlоаргга lомадеш да тракторовеедени автогlулакхи. Цар болх дика дlабодийте, уж говзалаш дешархошта езаш lомаелга ха йиш я укх масалах. Укх тlеххьарча кхаь шера районa школай выпускникех 1050 саго хьанийпад механизатораш, водителаш хилара тешал деш дола удостоверенеш. Царех дукхагlбараш шоаш карарзаьча говзалах болх беш ба. Школа чаккхъяьккхача балха укх кагирхой дукхагlа кулаш датт.

Къахьегама кхетам луш а профориентаце болх дика беш а хьабоагlа районерча школай къахегама урок хьехаш бола хьехархой. Царна юкъе а къаьстта белгала ва № 4 йолча Назранерча юкъерча школа хьехархо Н. А. Мальков. Берашта къахьегам безабалийта а пох кlоаргга кхетам баде а хов цунна. Тlехдика йийчаьй Малькова мастерске, цу чу ийса а достам болаш а lоотталий дахчах а аьшках а хlамаш хьае торо кулийта станокаш.

Иштта дика оттабаьб из болх № 2 йолча Плиевски, № 1 йолча Яндарерча, Кантышеверча, Экажеверча юкъерча школашка.

Укх шера аьхка хама школашка вlашагlъехкар производственни бригадаш, къахьегама объединенеш, цар гlо дир района тайп-тайпарча боахамашта.

С. ДАУДОВ.

Грознерча экранаш тlа

«КlАЬНКАШ»

Хала бер да, яхайтта шу даланза зулакхо ва... Уж дешаш [illegible] бераш иштта кхуваш хилараx дукхагlча даьхе бокхагlбараш бехке хилар. Киреев Володя кхуваш хинна нана йоацаш. Цунна а цун йишийна а цхьаза бийса яккха моттиг хиннаяц—цар цlагlа бус сакъердаш, молаш хиннаб дааь новкъостий. Цу тайпара кхуваш воагlача кlаьнках наьха кисара хlамаш йоаха къу хул, из лоац. Дlахо а цу кlаьнка ваккар во оагlув йолаш хила мегар, цох спортивно - къахьегама лагера директор Антонов кхийттавецаре. Киреев санна бараш бlаь гаргга хинна цун. Ше кхетам луча хlара кlаьнка да а, тренер а, воккхагlвола доттагlа а хул цох. Берашта везалу из, баьгда царна везавалийта атта хилац. Хlана аьлча, уж кlаьнкаш бокъкхагlтар йоаха, дегай цlена йоазанза хилараx.

На из «Кlаьнкаш» яхача ленинградски кинематографисташа даьккхача фильма [illegible]

балла лакхвала, сийле якха гlерташ. Цунга кхача гlерташ моллагlа тайпа болх, харц гlулакхаш де кийча хиннав из, кхыметтел сесаг йига а йите цо йоазаю хьенаш волча сага йоl.

Из деррига да низ хул сесага, ший кlаьнк кхевеш хул из. Хlаьта цхьан хана цхьана баьха нах — мар-сесаг цхьанкха теш юкъе а воацаш вlашагlкхет. Цига гучадоал царна шоашена чудоахка дешаш мишад, цар фу оамалаш я.

«КАРПАТСКИ ГlАЛАН КЪАЙЛЕ»

На цlа йола картина Жюль Верна роман ларде а йийца даьккхараш ба чехословацки кинематографисташ. Карпаташ... листача хьуно къайладаьха лоамаш моцагlа дена шайтlаш, йилбазаш, кхыдола тамашийна хlамаш кула моттиг санна дувцаш хиннад. Хlаьта уж лоамаш гургда кердача картинага хьежараштa.

Иштта шийна теркам тlаоз фильма дукха а хоза а музыки еннаш хилараa. Из пхьана дахьккхараш ба: сценарист Бранчка Ирянох, режиссер Лински Олдрихан. Дукха самукъане, ира трюкаш, хоза lаlам гойт цу фильмо. [illegible] Чехословаке.

Ролаш ловзаш ба цlе еза кинокомеде говзанчаш: Б. Бродский, М. Конецкий, Р. Грушинина.

СУРТА ТlА: «Кlаьнкаш» яхача фильмера кадр.

В. КОВАЛЕВА.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-технически училище дешa хьеж из укх тайпара говзалаш lомае:

Штукатур-облицовщик-плиточник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Облицовщик-плиточник-мозаичник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Декоратор-оформитель (рекламно-оформительни малярхин балхаш) — 8 класс образовани ераш. Дешара ха 3 шу.

Юрта гlишлош ю мастер — 8—10 класс образовани йола кагий нахи мехкарийи.

Санитарно - технически устройствашта монтаж ю монтажник, газосварщик — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Столяр-паркетчик (гlишлошъеча) — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Каменщик — 10 класс образовани ераш (кагий нах). Дешара ха 6 бутт.

10 класс образовани а йолаш училище деша дlаяйцарашта 70 сом стипенди тех. 8 класс образовани а йолаш дешаш бола дешархой пачхаьалкхено бизза lалашбеш ба. Тlехдика дешаш училище чаккхъяьккха бола дешархой лакхерчех юкъерчех дешаре заведенешка дlахо деша хьежабу.

Мех эпараштa общежите чуlе моттиг лу.

Училище кийчбу СССР Минприборон предприятешта эша специалисташ.

Училище деша дlаяш 15 шерагара 30 шерага кхаччалца ха йола кагий нахи мехкарийи.

8 класс образовани йолчар дешара ха 3 шу, 10 класс йолчар — 10 бутт.

Деша дlаотташ хьачудала деза документаш ераш ю:

Заявлени, вахача моттигера справка, медицински справка (форма 286), образоване хьакъехьара документ, дешаш е болх беш волча моттигера характеристика, 6 фотокарточка (3х4 см. боараш болаш).

Документаш хьачуэц хlара дена 8 сахьат даьлча дена 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: гор. Грозный. Старопромысловски район, Катаяма цlерагlа керда посалок, Шефски улица, № 23.

Автобусаш №№ 4, 32, 8-а, 6, троллейбус № 2 —Центральни рынкера дена «Почта» яхача уж соцача кхаччалца.

Автобус № 11 — Центральни рынкера «7-гlа Лини» яхача из соцача кхаччалца.

ДlАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет яздара мах: шера — 4 сом 8 кепек, ах шера — 2 сом 4 кепек.

Газет язду «Союзпечать» ерригача отделенешка, агентствашка, общественни уполномоченнаш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 СЕНТЯБРЬ

14.30 — Шоана хетар «Мехкдаьхе — из дика гоззал я».
15.05 — «Горгали» (нохчий меттала).
15.35 — Лоравеш лайда яца боза хьун ресурсех (нохчий меттала).
16.05 — «lалама доттагlий клуб». Хьун боахама болхлой денга.

РАДИО

17 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Ховраш. Хьоттамаш бола хоам.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий, гlалгlай меттала).
8.35 — Реклама.
10.15 — Керда обрядаш — вахаре кхоачашде» (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
11.00 — «Къонах» радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — Литературни Нохч-Гlалгlайче (эрсий меттала).
12.40 — «Кlарцхал» — радиожурнал (гlалгlай меттала).
13.00 — «Дего тlахьийхар» (гlалгlай меттала).
15.15 — «Нохч-Гlалгlай ашарий историера» яхача циклацара передача (эрсий меттала).
16.00 — «Хьун боахама болхлошта лаьрхlа концерт (гlалгlай меттала).

У К В

16.00 — «Къахьегама сийлахь илланаш». Музыкальни передача.
18.32 — «Атта ирс бола боацаш чекхдалац» — Х. Осмиева дувцар.
19.00 — Илланаш, ашараш.

18 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
7.35 — Ховраш. Хьоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
8.25 — Шоана дукха деза мукъамаш (эрсий меттала).
11.20 — Хьун боахама болхлошта хетаь музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Дешаргой глобус» радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тlаьхье» (нохчий меттала).
18.00 — «Ашарашца доттагlал долчарна». Концерт. (нохчий меттала).

У К В

15.00 — А. Шнейдер «lалама сага дагчу художник кхетаву». Музыкально - литературни композици.
18.30 — Салаlаре минуташ. Передача.
19.15 — Хьун боахама болхлошта хетаду концерт.

Хоаттам

Тахан республике гlоллен Грознеи кlошг - дукха морхаш а йолаш, йочан а йолаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьенхаш хилен фегара температура республике 21—26, Грозне 24—26 градус йоазал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йочан а йолаш, дохк а доалаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьенхаш хилен фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 18—19 градус йоазал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковска, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместители — 2-65-07; ответственни секретара — 2-64-68; отделаш: партийни — 2-54-04; промышленностаи транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-65-64; корректорски — 2-69-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-65-07; ответственного секретаря — 2-64-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-69-68.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ00280. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4545.